

Studieloopbaanbegeleiding, een illusie?

Over studieloopbaanbegeleiding in het MBO

Naam: Maickel de Pon
Opleiding: Master SEN
Studentnummer: 2120006
Datum 11 mei 2015
Studiebegeleider: Aleid
Beets-Kessens

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	4
Hoofdstuk 1 Aanleiding en probleemstelling	5
1.1 Context	5
1.2 Probleemstelling	5
1.2.1 JOB-enquête	5
1.2.2 Focusgroep	6
1.3 Persoonlijke motivatie	6
1.4 Huidige situatie	6
1.5 Doelstellingen	7
1.5.1 Doelstelling <i>van</i> het onderzoek	7
1.5.2. Doelstelling <i>in</i> het onderzoek.....	7
1.6 De praktische, maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie.....	7
1.7 Onderzoeksvraag en deelvragen	8
1.8 Kernbegrippen.....	8
Hoofdstuk 2 Theoretisch kader	9
2.1 Begeleidingsbehoeften	9
2.2 Loopbaanbegeleiding	9
2.2.1 Oriëntatiefase	10
2.2.2 Ontwikkelfase	10
2.2.3 Duur van de fasen	10
2.3 Voorwaarden studieloopbaanbegeleiding	10
2.3.1 Reflectie	11
2.3.2 Loopbaangesprek	11
2.3.3 Dialoog	11
2.3.4 Relatie studieloopbaanbegeleider	12
2.3.5 Adaptief onderwijs	12
2.4 Conclusies theoretisch kader	12
Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie	13
3.1 Kritisch-emancipatorische paradigma.....	13
3.2 Onderzoeksstrategie	13
3.3 De respondenten/deelnemers en hun rol	13
3.4. Onderzoeksmethode.....	14
3.4.1 Enquête	14
3.4.2 Focusgroep.....	14
3.5 Triangulatie	15
3.6 Ethische aspecten	16

Hoofdstuk 4 Data-analyse en resultaten	17
4.1 Enquête begeleidingsbehoeften student	17
4.2 Focusgroep 1	22
4.3 Focusgroep 2	22
Hoofdstuk 5 Conclusie en aanbevelingen	24
5.1 Conclusies	24
5.1.1 Conclusie deelvraag 1	24
5.1.2 Conclusie deelvraag 2	25
5.1.3 Conclusie onderzoeksvraag	26
5.2 Bijdrage aan kennisontwikkeling	26
5.3 Reflectie op onderzoeksmethodologie	27
5.4 Aanbevelingen voor mijn praktijk	27
5.5 Nieuwe onderzoeksvragen.....	28
Hoofdstuk 6 Evaluatie en reflectie.....	29
6.1 Beschrijvende reflectie.....	29
6.2 Technische reflectie.....	29
6.3 Biografische reflectie	30
6.4 Kritische reflectie	30
6.4 Meta-reflectie	30
Hoofdstuk 7 Critical friends.....	31
Literatuur.....	32
Bijlage 1	34
Bijlage 2	35
Bijlage 3 Enquête vragen (digitaal)	38
Bijlage 4 Vragenlijst focusgroep gesprek.....	41
Bijlage 5 Verslag focusgroep 1	43
Bijlage 6 Verslag focusgroep 2	45
Bijlage 7 Feedback tijdens ontwerpen van de enquête	47
Bijlage 8 Feedback focusgroep gesprekken.....	48

Samenvatting

In opdracht van Fontys OSO opleiding tot Master Special Educational Needs is dit onderzoek geschreven. De gebruikte onderzoeksmethodes zijn survey- en case-onderzoek.

In dit onderzoek staan de eerstejaars niveau 3 studenten van de opleiding Brood en Banket van het Jansen College centraal.

De aanleiding van dit onderzoek komt van de uitslag van een enquête afgenomen door Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB) onder alle studenten van de opleiding Brood en Banket van het Jansen College. Uit dit onderzoek blijkt dat de studenten ontevreden zijn over de studieloopbaanbegeleiding. Door middel van deze uitslag is de volgende onderzoeksvraag samengesteld:

Hoe kan ik, op grond van de begeleidingsbehoeften van de eerstejaars niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket op het Jansen College, de studieloopbaangesprekken verbeteren?

Twintig studenten zijn geënquêteerd over in hoeverre zij bepaalde begeleidingsbehoeften hebben. Vervolgens zijn twee focusgroepen van elk drie personen samengesteld om dieper in te gaan op de informatie die uit de enquête komt.

Uit dit onderzoek is gebleken dat de eerstejaars niveau 3 studenten van de opleiding Brood en Banket van het Jansen College inderdaad meer behoefte hebben aan studieloopbaanbegeleiding op de volgende punten:

- Begeleiding bij reflecteren
- Begeleiding op beroepshouding
- Toekomstgerichte dialoog
- Begeleiding op sterke en zwakke kanten

Daarnaast vinden zij een sterke relatie met de studieloopbaanbegeleider belangrijk. Echter, uit dit onderzoek blijkt dat niet iedere student dezelfde begeleidingsbehoeften heeft. Zowel de eerstejaars niveau 3 studenten van het Jansen College als Meijers, Kuipers en Winter (2010) en Dekkers en Hogeboom (2006) geven aan dat een vraaggerichte begeleiding uitkomst kan bieden.

Kenbegrippen:

Begeleidingsbehoeften, handelingsgericht werken, loopbaanbegeleiding, loopbaangesprek, reflectie, dialoog, relatie met studieloopbaanbegeleider, adaptief onderwijs.

Inleiding

Dit onderzoek gaat over het in kaart brengen van de begeleidingsbehoeften van eerstejaars niveau 3 studenten van de opleiding Brood en Banket van het Jansen College. Het doel van dit onderzoek is de studieloopbaanbegeleiding aan te passen op grond van de begeleidingsbehoeften van de student. Dit onderzoek is in het kader van de Master SEN (Special Educational Needs) opleiding aan de Fontys Hogescholen geschreven.

Achtereenvolgens wordt het volgende beschreven:

Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling

Hoofdstuk 2: Theoretisch kader

Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie

Hoofdstuk 4: Resultaten

Hoofdstuk 5: Conclusies en aanbevelingen

Hoofdstuk 6: Evaluatie en reflectie

Met het oog op anonimiteit is de naam van de school, waar het onderzoek plaatsvindt, geanonimiseerd. Daar waar in dit onderzoeksverslag hem staat kan ook haar gelezen worden.

Hoofdstuk 1 Aanleiding en probleemstelling

In dit hoofdstuk worden de aanleiding en de probleemstelling van dit onderzoek beschreven.

1.1 Context

Als docent ben ik werkzaam op het ROC Jansen College bij het team Brood en Banket. Het Janssen college is een school voor Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO). Behalve lesgevende taken, ben ik studieloopbaanbegeleider en zorgdocent. Als zorgdocent heb ik de taak de zorg en begeleiding omtrent studenten te coördineren, binnen het team Brood en Banket.

Visie van het Jansen College & Passend Onderwijs

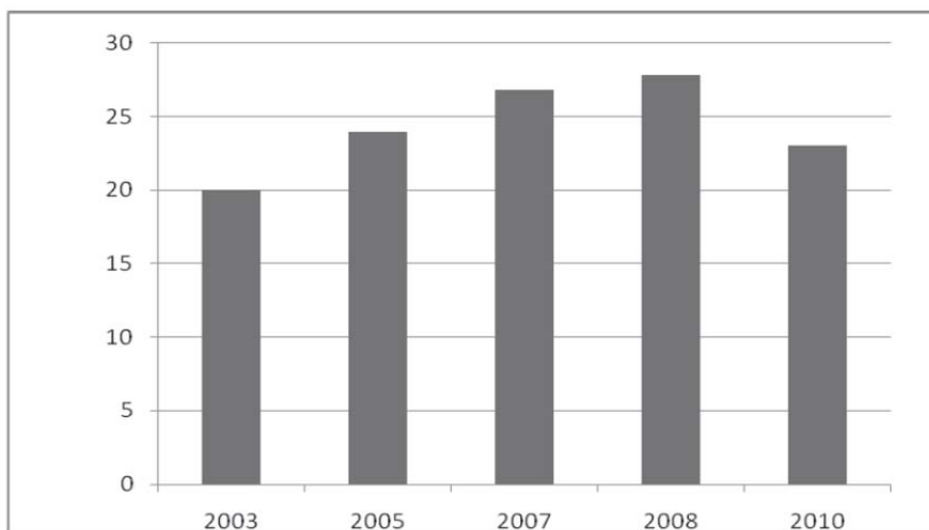
De visie op begeleiden van studenten van het Jansen College is dat iedere student recht heeft op begeleiding tijdens zijn leerloopbaan. Er wordt rekening gehouden met de behoeften en wensen van de student. Dit komt overeen met de uitgangspunten van Passend Onderwijs waarin ook de behoeften van de student centraal staan (Van Meersbergen & De Vries, 2013).

1.2 Probleemstelling

In deze paragraaf wordt het probleem vanuit verschillende invalshoeken bekeken.

1.2.1 JOB-enquête

Elke twee jaar wordt door Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB) onderzocht wat alle studenten van de opleiding Brood en Banket van het Jansen College vinden van het onderwijs. De uitslag hiervan wordt door de onderwijsleider van het team Brood en Banket onderwijsorganisaties gebruikt om het onderwijs te verbeteren.

Figuur 1: Ontevredenheid over studieloopbaanbegeleiding in het mbo (Bron: JOB, 2007, 2008, 2010)

De uitslag wordt weergegeven in een vijfpuntschaal. Uit de uitslag van deze enquête (zie bijlage 1), afgenomen in maart 2014, blijkt dat studenten de studieloopbaanbegeleiding gemiddeld een 2,8 geven op een schaal van nul tot vijf. Een gemiddelde van onder de

drie wordt door de onderwijsleider van de opleiding Brood en Banket van het Jansen College gezien als aandachtspunt.

Landelijk blijkt de tevredenheid over studieloopbaanbegeleiding laag (Job-monitor, 2007-2010 (zie figuur 1). Hierbij is op de x-as het jaar waarin het onderzoek heeft plaats gevonden aangegeven en op de y-as het percentage studenten dat tevreden is met de studieloopbaanbegeleiding.

1.2.2 Focusgroep

Om de ervaring van studenten met betrekking tot de studieloopbaanbegeleiding te onderzoeken, heeft de toenmalige onderwijsleider van het team Brood en Banket, medio juni 2014, een focusgroep samengesteld bestaande uit acht studenten uit vier klassen (twee studenten per klas). Hieruit kwamen de volgende onderwerpen naar voren:

- Weinig studieloopbaangesprekken
- Weinig inhoudelijke gesprekken (alleen afvinken van de voorwaarden om deel te nemen aan tussenexamens)
- Studenten ervaren weinig persoonlijk contact en persoonlijke band met de studieloopbaanbegeleider
- Studenten worden tussendoor niet op de hoogte gebracht van hun studieresultaten

De studenten geven aan dat zij de studieloopbaanbegeleiding als onvoldoende ervaren. Om deze reden onderzoek ik de begeleidingsbehoeften van studenten.

1.3 Persoonlijke motivatie

Ik zie het als mijn taak als studieloopbaanbegeleider om studenten een passende begeleiding te bieden die aansluit op hun behoeften. Wanneer de student toetreedt tot de arbeidsmarkt moet hij zelfstandig zijn loopbaan ontwerpen en ontwikkelen (Meijers, Kuipers, Winters, 2010). Om dit zelfstandig te kunnen doen zal de student hierbij begeleid moeten worden in het ontwikkelen van zijn loopbaancompetenties. Door de begeleiding aan te laten sluiten bij de behoeften van de student, zal deze zich op dat gebied ontwikkelen. Een student heeft het recht om een stem te hebben in hoe zijn studieloopbaanbegeleiding vormgegeven wordt (Het kind, 2014). Om inzicht te krijgen in de begeleidingsbehoeften, onderzoek ik de begeleidingsbehoeften van de eerstejaars niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket op het Jansen College.

1.4 Huidige situatie

Op dit moment wordt er een format voor studieloopbaangesprekken gebruikt, afkomstig van een andere opleiding binnen het Jansen College (zie bijlage 2). Dit format wordt vooral gebruikt als basis voor het studievoortgangsgesprek. De loopbaan van de student komt hierin nauwelijks ter sprake. Volgens Meijers, Kuipers & Winters (2010) dient, behalve de studievoortgang, ook de loopbaan besproken te worden tijdens studieloopbaangesprekken.

Welke begeleidingsbehoeften heeft de eerstejaars niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket op het Janssen College? Komt de inhoud van dit format overeen met deze begeleidingsbehoeften? Hier wil ik graag onderzoek naar doen.

In paragraaf 1.5 wordt in gegaan op de doelstellingen van dit onderzoek.

1.5 Doelstellingen

In de volgende twee paragrafen worden de doelstelling *van* en *in* dit onderzoek besproken. Met doelstelling *van* wordt bedoeld een globale aanduiding van het onderwerp. De doelstelling *in* gaat over de vraag in dit onderzoek. Deze vraag kan beantwoord worden aan het einde van dit onderzoek (Harinck, 2013).

1.5.1 Doelstelling *van* het onderzoek

De doelstelling van het onderzoek is om de student beter te begeleiden tijdens zijn studieloopbaan. Met als uiteindelijk doel de student de vaardigheden aan te leren waardoor hij in staat is zijn eigen loopbaan te ontwerpen en te ontwikkelen om te kunnen functioneren in de maatschappij.

1.5.2. Doelstelling *in* het onderzoek

De doelstelling in het onderzoek is om de begeleidingsbehoeften van de niveau 3 student op de Brood en Banket opleiding van het Jansen College in kaart te brengen, zodat de inhoud van de studieloopbaangesprekken verbetert.

1.6 De praktische, maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie

Door de opkomst van informatie- en communicatietechnologie (ict) verandert de huidige maatschappij steeds verder in een kenniseconomie (Van den Oetelaar, 2012). Er wordt gezegd dat de huidige studenten worden opgeleid voor beroepen die nu nog niet bestaan. Gezien deze ontwikkelingen worden er andere vaardigheden verwacht van de hedendaagse student. Deze vaardigheden heten de 21ste century skills (Van den Oetelaar, 2012). Onder deze vaardigheden vallen:

- Samenwerken
- Kennisconstructie
- Ict gebruik voor leren
- Probleemoplossend denken en creativiteit
- Planmatig werken

Om deze vaardigheden te ontwikkelen zal de student ook begeleid moeten worden op die 21ste century skills (Meijers, 2014).

Om een student voor te bereiden op de hedendaagse economie, is het van belang continue in dialoog te gaan met de student (Meijers & Wardekker, 2002; Law, Meijers & Wijers, 2002). Zij geven aan dat een ervaring vaak gepaard gaat met (negatieve) emoties. Een student kan dit vaak niet alleen verwerken en bedenken wat dit voor hem betekent. Hierbij speelt studieloopbaanbegeleiding een grote rol.

Om uiteindelijk ervoor te zorgen dat een student zich ontwikkelt dienen wij, als opleiding Brood en Banket van het Jansen College, de student een basishouding aan te leren. Hiermee bedoel ik dat:

- wij een student moeten aanleren hoe hij moet omgaan met problemen
- de student leert reflecteren
- de student weet wat leren is
- de student zich bewust is dat hij zichzelf kan ontwikkelen
- de student weet hoe hij zichzelf kan ontwikkelen

De begeleiding heeft als functie dat de student na de opleiding zijn loopbaan zelfstandig kan vormgeven door zelfstandig keuzes te maken en zichzelf kan ontwikkelen na zijn studieloopbaan (vakinhoudelijk competent).

1.7 Onderzoeksvraag en deelvragen

Naar aanleiding van de probleemstelling is de volgende onderzoeksvraag samengesteld.

Hoe kan ik, op grond van de begeleidingsbehoeften van de eerstejaars niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket op het Jansen college, de studieloopbaangesprekken verbeteren?

Deze onderzoeksvraag brengt mij tot de volgende deelvragen:

1. Wat zijn de begeleidingsbehoeften van de niveau 3 student, tijdens het eerste leerjaar, van de Brood en Banket opleiding op het Jansen College?
2. Komen de begeleidingsbehoeften van de eerstejaars niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket van het Jansen College overeen met de inhoud van de studieloopbaanbegeleidingsformat?

1.8 Kernbegrippen

In dit onderzoek komen de volgende kernbegrippen naar voren. Deze kernbegrippen worden in hoofdstuk 2 geëxpliciteerd.

Begeleidingsbehoeften, handelingsgericht werken, loopbaanbegeleiding, loopbaangesprek, reflectie, dialoog, relatie met studieloopbaanbegeleider, adaptief onderwijs.

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

In het vorige hoofdstuk zijn de aanleiding, de probleemstelling, de onderzoeksvraag en de deelvragen beschreven. Ik ga op zoek naar hoe ik op grond van de begeleidingsbehoeften van de eerstejaars niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket van het Janssen College, de studieloopbaangesprekken kan verbeteren. Ik bestudeer de theorie over wat begeleidingsbehoeften zijn, en waarom het belangrijk is om daarop aan te sluiten. Daarnaast bestudeer ik de theorie over loopbaanbegeleiding, loopbaangesprek, reflectie, dialoog, adaptief onderwijs, relatie met studieloopbaanbegeleider omdat ik wil weten aan welke voorwaarden studieloopbaanbegeleiding moet voldoen.

2.1 Begeleidingsbehoeften

Dit onderzoek richt zich op de begeleidingsbehoeften van de eerstejaars niveau 3 studenten van de Brood en Banket opleiding van het Jansen College. Bij begeleidingsbehoeften gaat het erom dat de begeleiding wordt aangepast aan wat de student nodig heeft voor optimale ontwikkeling (Pameijer, Van Beukering, Van der Wulp & Zandberg, 2012). Door de student te betrekken bij zijn leerproces en gebruik te maken van de kennis over zijn eigen leren en motivatie, zal het gevoel van eigenaarschap bij de student verhogen (Van Meersbergen & De Vries, 2013).

Het bestaansrecht van het onderwijs is gefundeerd op het feit dat er studenten zijn. In artikel 12 (participatie en hoorrecht) en 29 (onderwijsdoelstellingen) van de rechten van het kind staat dat het onderwijs geheel in het belang van kinderen en jongeren moet staan. Ook hebben zij het recht om geïnformeerde inspraak te hebben over onderwerpen die voor hen belangrijk zijn. Het onderwijs dient zich in te zetten om te achterhalen wat het belang van de student is (Het kind, 2014).

Voor dit onderzoek betekent dit dat er op zoek wordt gegaan naar de begeleidingsbehoeften van de student met als doel de studieloopbaanbegeleiding daarop aan te laten sluiten. Juist het aansluiten op de behoeften van de student vind ik belangrijk, omdat de student op deze manier in zijn kracht wordt gezet met het oog op zijn ontwikkeling. De volle potentie van de student wordt in mijn praktijk nog te weinig benut.

2.2 Loopbaanbegeleiding

Volgens Dekkers & Hogeboom (2006) is studieloopbaanbegeleiding het ondersteunen van de student in zijn ontwikkeling. Hierbij richt loopbaanbegeleiding zich vooral op de toekomst en dient onderdeel te zijn van het leerproces (Watts & Sultana, 2004).

Sinds de invoering van competentiegericht onderwijs (augustus 2012) in Nederland, is studieloopbaanbegeleiding een essentieel onderdeel geworden. Tijdens de studie wordt de student bijgestaan om zijn studie vorm te geven en hem te ondersteunen bij het maken van loopbaankeuzes.

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar wat goede begeleiding is (Meijers, Kuijpers, & Winters, 2010). Volgens Dekker & Hogeboom (2006) zijn er vijf fasen in de studieloopbaan te onderscheiden, namelijk:

1. Intake- of kennismakingsfase
2. Oriëntatiefase
3. Ontwikkelingsfase
4. Afrondingsfase
5. Vervolgfase

Gezien de focus van dit onderzoek op de eerstejaars niveau 3 student, richt ik mij op de fasen die deze studenten doormaken, namelijk: de oriëntatie- en ontwikkelingsfase. De

intake- en kennismakingsfase vinden plaats voordat de student is aangenomen op een opleiding.

2.2.1 Oriëntatiefase

Tijdens de oriëntatiefase is de student vooral bezig zich een beeld te scheppen van het beroep, de opleiding en van zichzelf.

Het is belangrijk om een beroepsbeeld te ontwikkelen. Wanneer de student niet weet wat het beroep allemaal omvat, dat weet hij niet wat de relatie is met de aangeboden kennis, vaardigheden en attitude. Hierdoor wordt de opleiding vaak als minder nuttig ervaren (Dekkers & Hogeboom, 2006).

Door dit inzicht te vergaren kan de student zich richten op het ontwikkelen van zijn zwakkere punten. Hierbij is het beeld dat de student van de opleiding heeft ook belangrijk. De student dient te weten hoe de opleiding de student kan ondersteunen bij het ontwikkelen van zijn competenties (Dekkers & Hogeboom, 2006). De vraag die de student zichzelf zou moeten stellen is: zie ik mijzelf functioneren binnen dit beroep en binnen deze opleiding? Hierbij zijn de waarden en ambities van de student van belang. Passen de waarden van het beroep bij de waarden van de student? En komt dit overeen met de ambities die de student heeft (Meijers, Kuijpers, & Winters, 2010)?

Deze auteurs geven aan dat tijdens de oriëntatiefase onderwerpen als beroepsbeeld, opleidingsbeeld en zelfbeeld belangrijk zijn om over in gesprek te gaan tijdens loopbaangesprekken.

Dit is echter geen proces dat na de oriëntatiefase eindigt. Volgens Dekkers & Hogeboom (2006) krijgt dit tijdens de ontwikkelfase een vervolg.

2.2.2 Ontwikkelfase

Door het beeld dat de student heeft opgedaan tijdens de oriëntatiefase kan de student zich richten op welke competenties hij nu moet gaan ontwikkelen om beroepsbekwaam te worden. Deze ontwikkelpunten worden opgenomen in zijn persoonlijk ontwikkelplan (POP). Tijdens de loopbaangesprekken gaat de student in dialoog met de studieloopbaanbegeleider. Hierbij wordt teruggekeken naar de afgelopen periode om vervolgens de transfer te maken naar wat dit betekent voor de komende periode (Dekkers & Hogeboom, 2006). Dit betreft niet alleen de inzichten in competentieontwikkeling maar ook inzicht in beroeps-, opleidings- en zelfbeeld.

2.2.3 Duur van de fasen

Dekkers en Hogeboom (2006) adviseren om de duur van elke fase af te laten hangen van de student. De ene student kan zich sneller een beeld van het beroep, zichzelf en de opleiding vormen en benoemen aan welke competenties hij moet werken, dan de andere student. Ook Meijers, Kuijpers & Winters (2010) pleiten voor een vraaggerichte studieloopbaanbegeleiding. Dit sluit meer aan op de behoefte van de individuele student. Belangrijk volgens hen is dat alle studieloopbaanbegeleiders hetzelfde doen. Door dezelfde concrete visie op studieloopbaanbegeleiding hoeft niet alles in detail vastgelegd te worden. Onder deze fasen kunnen de voorwaarden van de studieloopbaanbegeleiding gehangen worden.

In mijn praktijk hebben wij maar een korte oriëntatiefase. Deze fase duurt ongeveer drie weken waarna meteen wordt gestart met de ontwikkelfase. Dit is in mijn ogen voor veel studenten te kort. Deze fase wordt ook nauwelijks ondersteund door gesprekken met de student.

2.3 Voorwaarden studieloopbaanbegeleiding

In de vorige paragraaf is ingegaan op de verschillende fasen van studieloopbaanbegeleiding. In deze paragraaf worden de voorwaarden van studieloopbaanbegeleiding doorgenomen. Door deze voorwaarden helder te beschrijven

kunnen aan de hand daarvan enquêtevragen worden opgesteld om de begeleidingsbehoeften van de eerstejaars niveau 3 student van het Jansen College in kaart te brengen.

2.3.1 Reflectie

De huidige maatschappij is steeds meer op zoek naar reflectieve medewerkers (Schön, 1983). Volgens Meijers, Kuijpers en Winters (2010) is het doel van reflectie het op gang brengen van het denkproces waarin de student zijn gevoelens, tegentellingen en discrepanties leert begrijpen. Hierdoor vindt een bewustwording plaats. Deze nieuwe zelfinzichten worden gekoppeld aan toekomstig handelen. Om dit proces op gang te brengen is begeleiding nodig in een dialogische leeromgeving (Wijers & Meijers, 1996). Daarnaast is er weerstand bij studenten met betrekking tot reflecteren (Law, Meijers & Wijers, 2002). Wordt reflectie eenmaal op gang gebracht, dan heeft de student beter zicht op zijn persoonlijke en professionele ontwikkeling (Smith, Clegg, Lawrence, & Todd, 2007).

2.3.2 Loopbaangesprek

De begeleidingsbehoeften van de eerstejaars niveau 3 student staat in dit onderzoek centraal. De begeleiding in dit onderzoek richt zich vooral op het loopbaangesprek waar wordt gekeken naar de talenten, ambities, sterke kanten en passies van de student met het oog op zijn loopbaan. Door juist de focus te leggen op wat goed gaat en wat de student al kan, versterkt het zelfvertrouwen en is de student eerder geneigd om zich te ontwikkelen (Cauffman & Van Dijk, 2011). Hierdoor zullen de minder sterke kanten mee ontwikkelen. Daarnaast gaat de student zijn beroepscompetenties ontwikkelen. Tijdens studieloopbaangesprekken worden de studievoortgang en leerervaringen (van zowel die van op school als vanuit de praktijk) gekoppeld om inzicht te ontwikkelen in de studievoortgang (Meijers, Kuijpers, & Winters, 2010). *“In het gesprek legt de lerende onder begeleiding verbanden tussen enerzijds successen en teleurstellingen in studievoortgang en leerervaringen en anderzijds eerdere ervaringen: in andere vakken, projecten, prestaties, stages, in de privésituatie, bij buitenschoolse activiteiten,”* (Meijers, Kuijpers & Winters, 2010, P.170). Dit in tegenstelling tot het voortgangsgesprek waarbij de studievoortgang, huidige gedrag, houding en resultaten van de student besproken worden (Meijers, Kuijpers, & Winters, 2010).

2.3.3 Dialoog

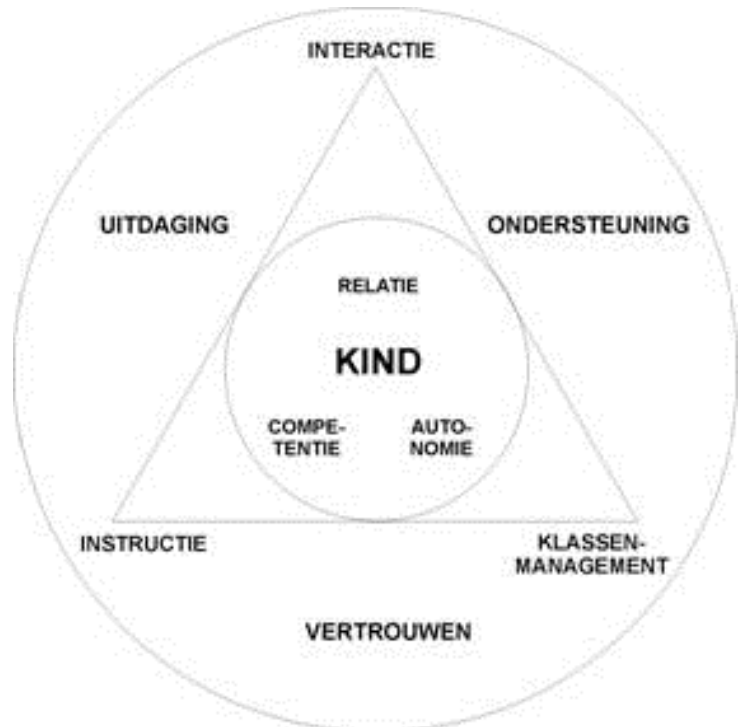
Volgens Meijers, Kuijpers & Winters (2010) is in dialoog gaan met de student een voorwaarde tijdens een loopbaangesprek. De vorm van deze dialoog is waardierend, confronterend, explorerend, actief makend en gericht op reflectie. De begeleider dient samen met de student in gesprek te gaan. Dit moet aansluiten op de behoeften van de student.

Het belang van mét de student in plaats van tegen hem praten, zit hem in het uiteindelijke doel: zelfstandig de loopbaan kunnen vormgeven. Wanneer een begeleider kiest voor een helpende gespreksvorm (monoloog) zet dit de student niet aan tot denken, reflecteren en eigenaarschap (Meijers, Kuijpers & Winters, 2010). Van een monoloog kan wel sprake zijn wanneer de student vraagt om advies, kennisgebrek of bij crisissituaties.

Regelmatig merk ik dat ik in monoloog ben met de student. Het mondt vaak uit in goed bedoelde adviezen, maar de student komt niet zelf tot nadenken. Tijdsdruk is een factor die hierin meespeelt. Hiermee bedoel ik dat er maar weinig tijd is voor een gesprek met een student.

2.3.4 Relatie studieloopbaanbegeleider

Een belangrijke voorwaarde van studieloopbaanbegeleiding is een sterke relatie tussen de student en de studieloopbaanbegeleider (Meijers, Kuijpers & Winters, 2010; en Dekkers & Hogeboom, 2006). De studieloopbaanbegeleider dient volgens Du Bois, Holloway, Valentine en Haris (2002) de student te zien als belangrijke volwassene. Zowel de studieloopbaanbegeleider als de student dient zich op zijn gemak te voelen en er moet sprake zijn van wederzijds vertrouwen. Daarnaast is het op regelmatige basis afspreken een pré volgens Karcher (2008). Zelf ben ik sterk in het opbouwen van een begeleidingsrelatie met mijn studenten. Dit bevestigen mijn studenten (interpersoonlijk competent) tijdens mijn persoonlijke docentenevaluatie. Ik denk dat een relatie opbouwen de basis is voor studieloopbaanbegeleiding.

Figuur 2: model Adaptief onderwijs (Stevens, 2006)

2.3.5 Adaptief onderwijs

Bovenstaande voorwaarden dienen gekoppeld te worden aan het adaptief onderwijsmodel (zie figuur 2) van Stevens (2006). Deze aspecten zorgen voor een natuurlijke ontwikkeling van de student. De studieloopbaanbegeleider dient de aspecten van adaptief onderwijs in te zetten tijdens de studieloopbaangesprekken. Voor sommige studenten is er voldoende competentie en autonomie. Voor anderen is dit te weinig. Dit komt door de grote verschillen in vooropleiding van studenten bij de opleiding. Van praktijkonderwijs tot aan havisten en studenten die al een HBO opleiding hebben gevolgd, komen naar onze opleiding. Vraaggerichte studieloopbaanbegeleiding kan hier een uitkomst bieden. Doordat deze manier van studieloopbaanbegeleiding meer aansluit op de behoeften van de individuele student, krijgt iedere student begeleiding op zijn niveau (Meijers, Kuipers, Winters, 2010).

2.4 Conclusies theoretisch kader

De oriëntatie en ontwikkelfasen (Dekkers & Hogeboom, 2006) van de studieloopbaan zijn gekozen als referentiekader voor dit onderzoek omdat dit de algemene fasen zijn van studieloopbaanbegeleiding.

In dit onderzoek ik of de student behoefte heeft aan begeleiding aan de hand van de voorwaarden van studieloopbaanbegeleiding die in dit theoretisch kader gesteld zijn. Op de volgende onderwerpen bevestig ik de student:

- Reflectie
- Competentie
- Begeleiding op sterke en zwakke kanten
- Toekomstbeeld
- Afstemming begeleidingsbehoeften
- Eigenschappen studieloopbaanbegeleider

Deze onderwerpen worden meegenomen omdat dit de hoofdpunten zijn waaraan studieloopbaanbegeleiding aan moet voldoen.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk beschrijf ik op welke werkwijze dit onderzoek wordt uitgevoerd.

3.1 Kritisch-emancipatorische paradigma

Het paradigma wat past binnen dit onderzoek is het kritisch-emancipatorische paradigma. Bij een kritisch-emancipatorisch paradigma gaat het volgens De Lange, Schumann & Montesano Montessori (2011) om emancipatie en om de wens om aan een bestaande situatie iets te veranderen.

Ik onderzoek de begeleidingsbehoeften alle eerstejaars niveau 3 studenten van de Brood en Banket opleiding van het Jansen College. Door de studenten te betrekken bij dit onderzoek geef ik hen een stem in het samenstellen van het onderwijs (De Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011). Dit is kenmerkend voor dit paradigma. Door de voorwaarden van studieloopbaanbegeleiding, beschreven in hoofdstuk 2, erbij te betrekken, wordt een beeld geschetst van wat belangrijk is tijdens de loopbaan van de student.

Bij dit paradigma speelt een kritische reflectie een essentiële rol zodat kennis en inzicht in de situatie groeit. Behalve te reflecteren op mijn eigen handelen vraag ik feedback aan twee critical friends van de opleiding Master SEN en één collega.

Ik ga reflecteren op mijn handelen en opvattingen maar ook op de opvattingen die de onderwijscontext, waarin dit onderzoek plaatsvindt, bepalen.

3.2 Onderzoeksstrategie

In dit onderzoek maak ik gebruik van een combinatie van twee onderzoeksmethoden: survey-onderzoek en case-onderzoek. In dit onderzoek wordt gestart met een survey-onderzoek. Kenmerkend voor een survey-onderzoek is onderzoeken hoe mensen ergens over denken en wat ze daarvan vinden (Harinck, 2013). Het doen van een survey-onderzoek wordt vaak gedaan wanneer de onderzoeker een bepaald gebied wil leren kennen (De Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011). Voor dit onderzoek betekent dit dat alle eerstejaars niveau 3 studenten, van het Jansen College bij de opleiding Brood en Banket, gevraagd wordt hun begeleidingsbehoeften kenbaar te maken door middel van een enquête.

Gezien de oppervlakkigheid van de resultaten van het survey-onderzoek wordt er vervolgens gekozen voor een case-onderzoeksstrategie. Een case-onderzoek richt zich op één casus die diepgravend onderzocht wordt (De Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011). In dit onderzoek betekent het dat de resultaten van de enquête geanalyseerd worden om hier vervolgens dieper op in te gaan door middel van een focusgroep.

3.3 De respondenten/deelnemers en hun rol

Zoals beschreven in paragraaf 3.2 bestaat dit onderzoek uit twee onderdelen namelijk: een enquête en een focusgroep.

De enquête wordt uitgevoerd onder alle eerstejaars (22 studenten) niveau 3 studenten van de opleiding Brood en Banket op het Janssen College. Deze studenten hebben de leeftijd van 16 tot 20 jaar.

Na het uitvoeren van de enquête worden twee focusgroepen van drie personen samengesteld. Deze studenten worden geselecteerd uit de groep die de enquête hebben ingevuld. Meer informatie over hoe de groep samengesteld is, aan de hand van welke criteria en op grond waarop de criteria zijn vastgesteld, is te lezen in paragraaf 3.4.2.

3.4. Onderzoeksmethode

Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van twee onderzoeksmethodes.

3.4.1 Enquête

Voor de enquête is gekozen omdat, in een relatief kort tijdsbestek, alle studenten ondervraagd kunnen worden. Hoewel de informatie oppervlakkig zal zijn, dient de informatie als basis voor de focusgroep.

De inhoud van de enquête is bepaald aan de hand van de voorwaarden van studieloopbaanbegeleiding, uit hoofdstuk 2 (theoretisch kader). De enquête gaat over in hoeverre de student behoeften heeft aan:

- Begeleiding over de gedragsregels (beroepshouding) in de bakkerij
- Begeleiding op vaardigheden in de bakkerij
- Begeleiding in ontwikkeling als bakker
- Begeleiding bij het reflecteren
- Studieloopbaangesprekken waarin gesproken wordt over sterke en minder sterke kanten
- Leren deze sterke kanten in te zetten in de loopbaan
- Leren deze minder sterke kanten te verbeteren
- Informatie over de verschillende uitstroomrichtingen als bakker
- Gesprekken over ervaringen die opgedaan zijn tijdens de stage
- Gesprekken met de studieloopbaanbegeleider over het toekomstbeeld (5 jaar)
- Afstemming van de begeleiding op de begeleidingsbehoeften

In bijlage 3 is de enquête te vinden. Voor deze enquête is gebruik gemaakt van twee soorten vragen. De meeste vragen zijn geformuleerd volgens de intervallschaal ('t Hart, Boeije & Hox, 2005). Hiervoor is gekozen omdat op deze manier de student kan aangeven in hoeverre hij ergens behoefte aan heeft.

Voor het analyseren van de gegevens betekent dit dat de uitkomsten in percentages uitgedrukt kunnen worden.

Er zijn een aantal multiple-choice vragen opgesteld. Deze vragen zijn op deze manier samengesteld zodat de antwoordmogelijkheden hiervoor van te voren vastgesteld kunnen worden. Bij één vraag is dit niet mogelijk. Hier is gekozen voor een “anders namelijk...” optie zodat, de student eventueel een niet genoemde antwoordmogelijkheid alsnog kan benoemen.

3.4.2 Focusgroep

Als vervolg op de enquête volgen twee gesprekken met twee verschillende focusgroepen. Hiervoor is gekozen om dieper in te gaan de informatie uit de enquête.

De eerste focusgroep bestaat uit drie eerstejaars niveau 3 studenten van het Jansen College met diploma van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (VMBO) in de kaderberoepsgerichte leerweg. De tweede focusgroep zal bestaan uit drie eerstejaars niveau 3 studenten van het Janssen College opleiding Brood en Banket met een eerder verworven MBO diploma (niveau 2, 3 of 4). Het verschil tussen de twee groepen, met betrekking tot vooropleiding, wordt zo groot mogelijk gemaakt, zodat verschillen in inzichten in wat belangrijk is met studieloopbaanbegeleiding het duidelijkst zichtbaar zijn. Hierdoor kan een eventuele discrepantie tussen de antwoorden uit de enquête verduidelijkt worden. Het zou namelijk kunnen zijn dat de studenten met alleen een VMBO kaderberoepsgerichte leerweg het inzicht niet hebben in wat volgens de literatuur belangrijk is bij studieloopbaanbegeleiding. En studenten met een hoger opleidingsniveau zouden deze inzichten wel kunnen hebben doordat zij al in een eerder stadium een MBO diploma behaald hebben en hierdoor al eerder in aanraking zijn geweest met onderwerpen als reflectie, gesprek over sterke en zwakke kanten en beroepshouding. Zo spreken Dekkers en Hogeboom (2006) over het feit dat er studenten zijn die door eerder opgedane kennis sneller door bepaalde studieloopbaanfasen gaan. Na het voeren van de focusgroepsgesprekken wordt deze veronderstelling nog aan beide focusgroepen voorgelegd.

Tijdens de focusgroepsgesprekken ben ik gespreksleider (moderator). Hierbij horen de volgende taken volgens De Lange, Schuman en Montesano Montessori (2011):

- De geformuleerde thema's en vragen aan bod laten komen
- Ervoor zorgen dat de discussie gefocust blijft
- Alle deelnemers betrekken bij het gesprek
- Samenvatten van de besproken thema's

Tijdens deze gesprekken is de zorgcoördinator van de branche Horeca en Toerisme van het Janssen College aanwezig. Deze zal functioneren als assistent. Zij heeft de volgende taken volgens De Lange, Schuman en Montesano Montessori (2011):

- Letterlijke weergave van conclusies noteren
- Het totale verloop van de gesprekken bewaken, zodat de discussie gefocust blijft

Bij een gesprek met een focusgroep is de groep de onderzoekseenheid en gaat het hierbij niet om het individu (Harinck, 2013).

Gezien het feit dat dit gesprek uit vijf personen bestaat, is het lastig om het gesprek op te nemen via een voicerecorder (De lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011).

Een letterlijke verwerking van het gesprek is dan ook niet mogelijk. Aan het einde van een onderwerp wordt door mij als moderator een samenvatting gemaakt van wat besproken is. Met de deelnemers wordt besproken of dit een juiste samenvatting is. Als dit het geval is, dan wordt deze letterlijk overgenomen door de assistent (De Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011).

Zowel de informatie uit de enquête als de focusgroep vormen een antwoord op deelvraag 1: "Wat is de begeleidingsbehoeften van de niveau 3 student, tijdens het eerste leerjaar, van de Brood en Banket opleiding op het Jansen college".

Aan de hand van het antwoord op deelvraag 1 kan deelvraag 2: "Komen de begeleidingsbehoeften van de student niveau 3 overeen met de inhoud van de studieloopbaangesprekken", beantwoord worden.

3.5 Triangulatie

Om de betrouwbaarheid van dit onderzoek te waarborgen, wordt er gebruik gemaakt van triangulatie. Met triangulatie wordt bedoeld dat er gebruik wordt gemaakt van meerdere gegevensbronnen (Harinck, 2013). Er worden drie bronnen gebruikt, te noemen:

1. Literatuurstudie
2. Enquête onder alle eerstejaars niveau 3 studenten van de Brood en Banket opleiding op het Jansen College
3. Focusgroep samengesteld uit de geënquêteerde eerstejaars niveau 3 studenten van de Brood en Banket opleiding op het Jansen College

In verband met het waarborgen van de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek wordt tijdens het gehele proces meegelezen door critical friends te noemen:

- Twee studenten van de opleiding Master Special Educational Needs
- De zorgcoördinator van de branche Horeca en Toerisme op het Jansen College
- De studiebegeleider van Fontys OSO

Deze critical friends verzorgen de feedback tijdens het proces. Daarnaast is in paragraaf 3.4.2 te lezen dat er tijdens de focusgroepsgesprekken een assistent aanwezig is om onder andere het proces te monitoren en mij te voorzien van feedback.

3.6 Ethische aspecten

Volgens de gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het HBO (Andriessen, Onstenk, Delnooz, Smeijsters & Peij, 2010) dient een praktijkgericht onderzoek, zoals in deze, respectvol te zijn. *“Zij houden rekening met rechten, belangen, privacy, zienswijzen, opvattingen, theorieën en methoden van betrokkenen en van collega onderzoekers. Ze leven de regelgeving en protocollen na die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek”* Andriessen, Onstenk, Delnooz, Smeijsters & Peij, 2010, P.5).

Voor dit onderzoek betekent dit dat er kritisch reflectief gekeken wordt naar de wijze van handelen en de integriteit.

De handelingen tijdens het onderzoek zijn zuiver en transparant. Dit uit zich door helder naar studenten te communiceren wat het doel van het onderzoek is. Deelname is geheel anoniem en na verwerking, worden alle gegevens vernietigd. Daarnaast wordt verteld hoe zij op de hoogte worden gesteld van de uitkomsten van het onderzoek.

Om dit proces te waarborgen wordt gebruik gemaakt van critical friends. Door met hen in dialoog te blijven, wordt tunnelvisie voorkomen. De critical friends zijn twee medestudenten van de Master SEN en de zorgcoördinator van de opleiding Brood en Banket van het Janssen college en de onderzoeksbegeleider van Fontys OSO.

De Lange, Schuman & Montesano (2011) onderschrijven het belang van het creëren van een veilig klimaat. De respondenten mogen een andere mening hebben zonder dat hierop (ver)oordelend gereageerd wordt. Hierbij is de privacy van de respondenten gewaarborgd door de enquête anoniem af te nemen. De link naar de enquête kunnen de studenten vinden via een digitale omgeving van het Jansen College. Binnen de digitale omgeving is een speciale klassensite specifiek voor alle eerstejaars niveau 3 studenten. Door op deze site maar één link te publiceren en verder niet naar de naam te vragen, is de privacy gewaarborgd.

In de onderwijsovereenkomst die alle studenten, en ouders indien de student minderjarig is, ondertekenen bij aanvang van de opleiding, staat dat de student deel kan nemen aan onderzoeken wanneer dit in het belang van het onderwijs is op het Jansen College. Hierdoor hoeft niet expliciet toestemming aan studenten en ouders gevraagd te worden. Wel wordt voorafgaand aan de enquête mondeling aangegeven dat de student vrij is om deelnemen aan de enquête.

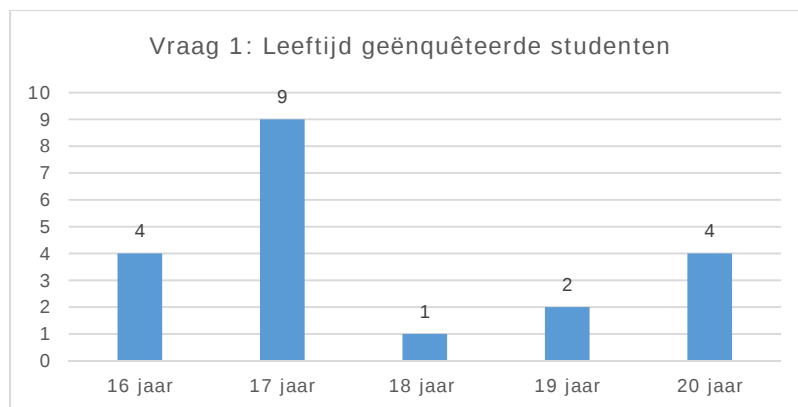
Door de studenten te bevragen op hun begeleidingsbehoeften, zou dit de indruk kunnen wekken dat er ten alle tijden gehoor wordt gegeven aan hun begeleidingsbehoeften. Echter dient er rekening gehouden te worden met: beschikbare tijd, kosten en de literatuur die wat anders kan voorschrijven dan de behoeften van de studenten. Om misvattingen te voorkomen wordt in de inleidende tekst van de enquête en tijdens de inleiding van de focusgroep aangegeven dat de uitkomst van de enquête en focusgroep meegenomen wordt in het beantwoorden van de onderzoeksvraag. De uitslag wordt niet per definitie overgenomen tijdens de gesprekvoering omtrent studieloopbaanbegeleiding.

Hoofdstuk 4 Data-analyse en resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten uit de enquête en de focusgroep gesprekken beschreven en geanalyseerd.

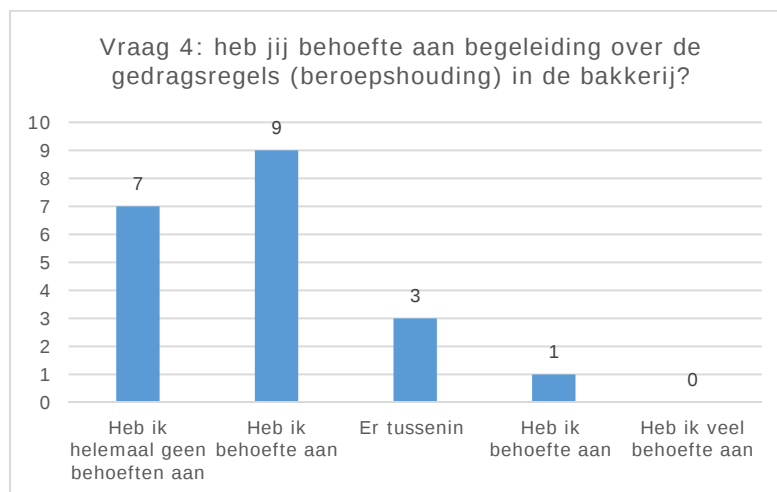
4.1 Enquête begeleidingsbehoeften student

Voor de beantwoording van deelvraag 1 is een enquête opgesteld (zie bijlage 3). Deelvraag 1 is: wat zijn de begeleidingsbehoeften van de niveau 3 student, tijdens het eerste leerjaar, van de Brood en Banket opleiding op het Jansen College? Hieronder volgt een samenvatting van de totale opbrengst van deze enquête.

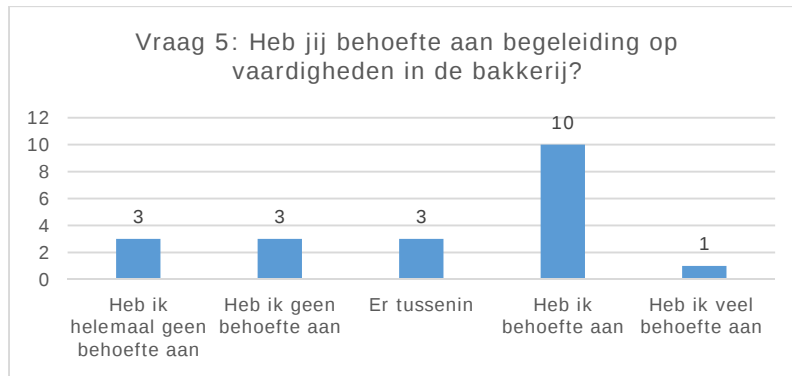
Figuur 2

Er zijn in totaal 20 van de 22 eerstejaars studenten (vraag 3) niveau 3 (vraag 2) van de opleiding Brood en Banket geënquêteerd. De leeftijd van deze studenten ligt tussen de 16 en 20 jaar (zie figuur 2).

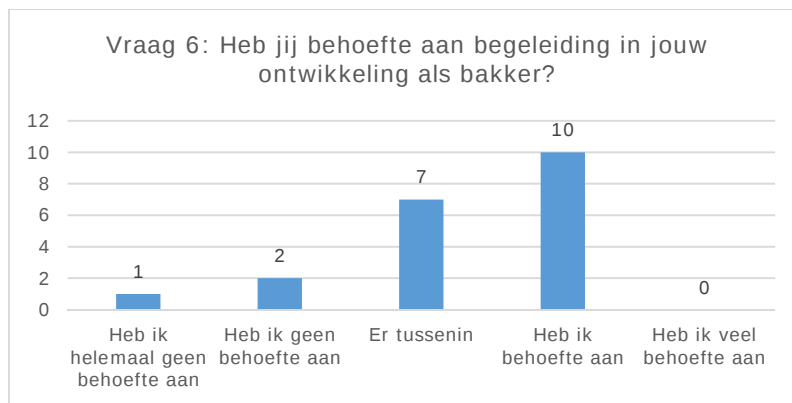
Figuur 3

Vraag 4 en 5 gaan over begeleiding op competentie. Hierbij is ingezoomd op aspecten van competentie namelijk; attitude (beroepshouding) en vaardigheden. Bij vraag 4 (figuur 3) of de student behoefte heeft aan begeleiding over de gedragsregels in de bakkerij, is te zien dat 16 studenten aangeven hierbij geen of helemaal geen begeleiding nodig te hebben. Eén student geeft aan hier wel behoefte aan te hebben en 3 studenten zit er tussenin.

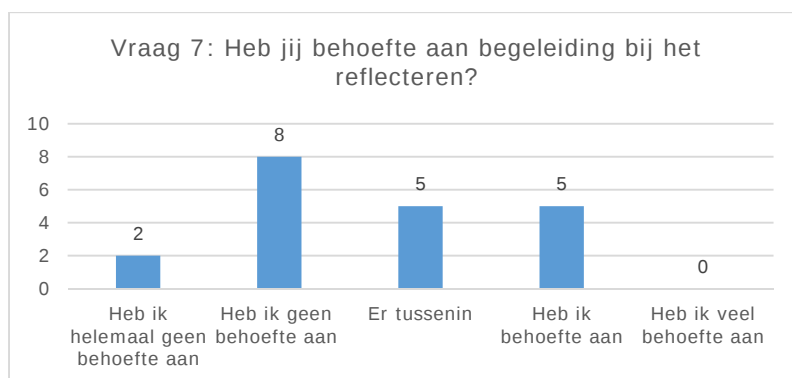
Figuur 4

Bij vraag 5, heb je behoefte aan begeleiding op vaardigheden in de bakkerij (figuur 4), geven 10 studenten aan dat daar behoefte aan is. Eén student heeft daar veel behoefte aan, terwijl zes studenten geen of helemaal geen behoeften aan heeft. Drie studenten zitten daar tussenin.

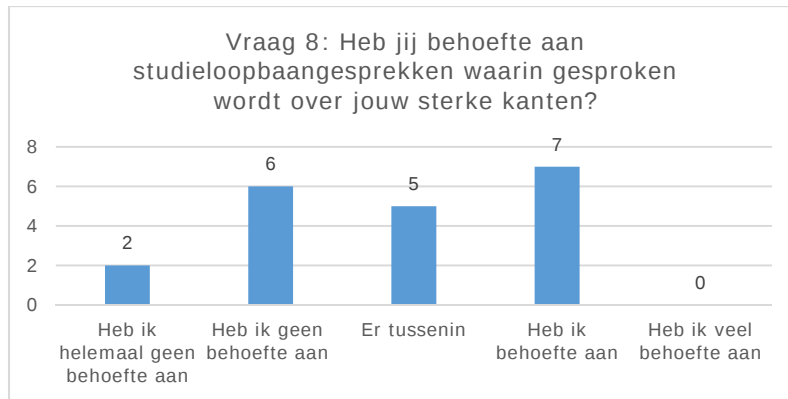
Figuur 5

Vraag 6 gaat over de vraag of de student behoefte heeft aan begeleiding in zijn ontwikkeling als bakker (figuur 5). Drie studenten hebben daar geen of helemaal geen behoefte aan. 10 studenten hebben daar wel behoefte aan en zeven studenten zit er tussenin.

Figuur 6

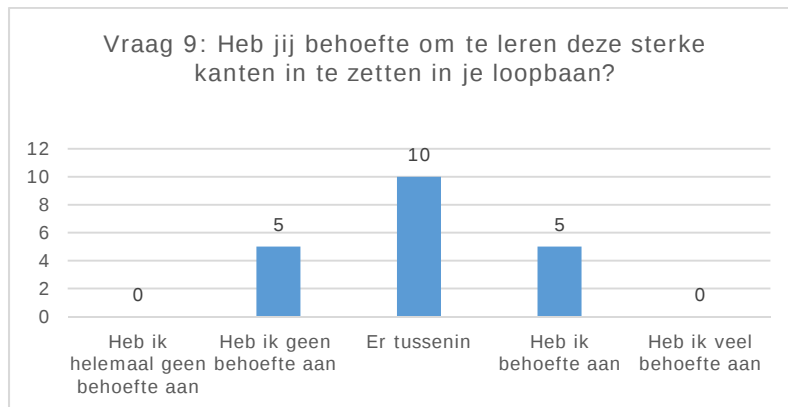
Reflecteren is het onderwerp bij vraag 7. In figuur 6 is te zien dat 10 studenten aangeven geen of helemaal geen behoefte te hebben aan begeleiding bij het reflecteren. Vijf studenten geven aan daar behoefte aan en vijf studenten zit daar tussenin.

Figuur 7

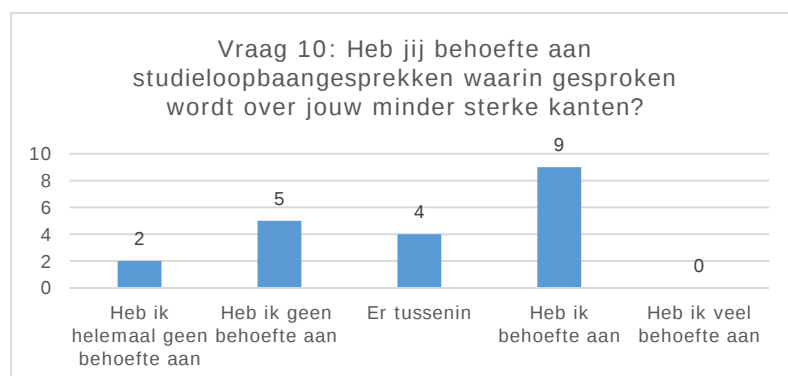
Bij vraag 8 tot en met 11 gaat het om begeleiding in sterke en zwakke kanten van de student.

Op vraag 8 (figuur 7), heb jij behoefte aan studieloopbaangesprekken waarin gesproken wordt over jouw sterke kanten, antwoorde acht studenten daar helemaal geen of geen behoefte aan te hebben. Zeven studenten hebben daar wel behoefte aan en vijf studenten zit daar tussenin.

Figuur 8

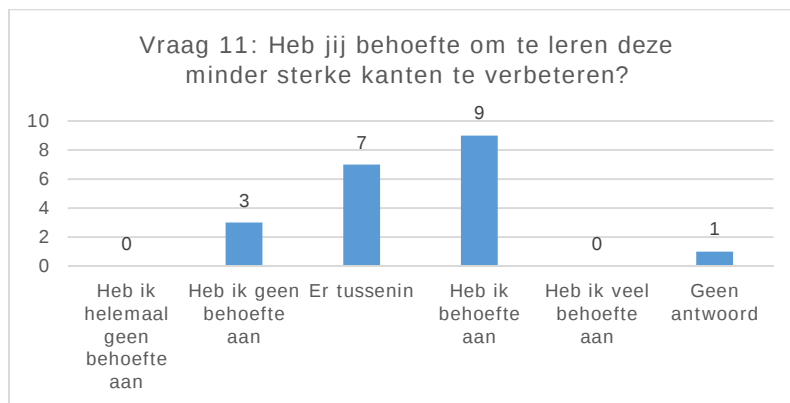
Vraag 9 (figuur 8) gaat over de vraag of de student behoefte heeft om te leren deze sterke kanten in te zetten in zijn studieloopbaan. Vijf studenten hebben daar geen behoefte aan en vijf studenten hebben daar wel behoefte aan. 10 studenten zitten daar tussenin.

Figuur 9

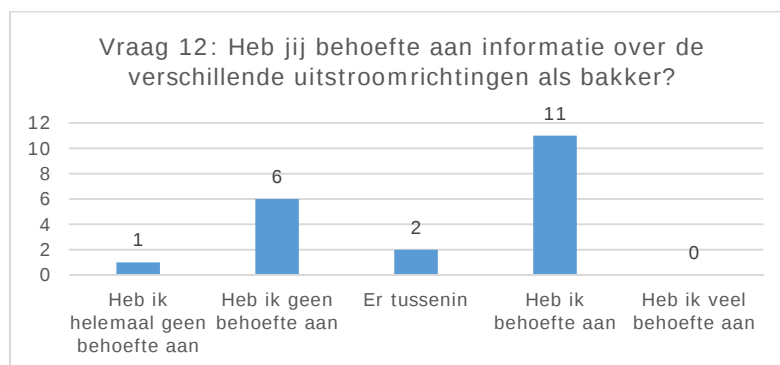
Op de vraag (vraag 10) of de student behoefte heeft aan studieloopbaangesprekken waarin gesproken wordt over zijn minder sterke kanten (figuur 9), geven zeven

studenten aan dat hier geen of helemaal geen behoefte aan te hebben. Negen studenten hebben daar wel behoefte aan en vier studenten zit daar tussenin.

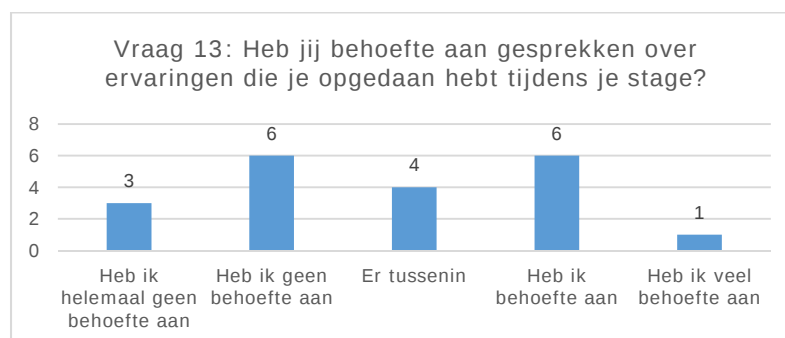
Figuur 10

Bij vraag 11 (figuur 10) gaat het om de vraag of de student behoefte heeft om te leren deze minder sterke kanten te verbeteren. Drie studenten hebben hier geen behoefte aan, negen studenten hebben hier wel behoefte aan en zeven studenten zit daar tussenin. Eén respondent heeft niet geantwoord.

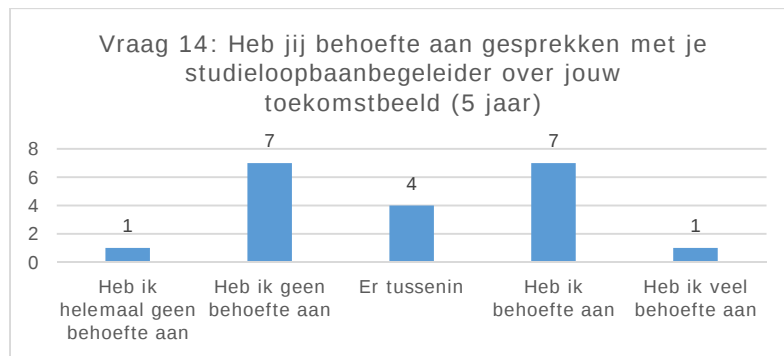
Figuur 11

Vraag 12 (figuur 11) gaat over of de student behoefte heeft aan informatie over de verschillende uitstroomrichtingen als bakker. Zeven studenten hebben daar geen of helemaal geen behoefte aan. 11 studenten heeft daar wel behoefte aan en twee zitten daar tussenin.

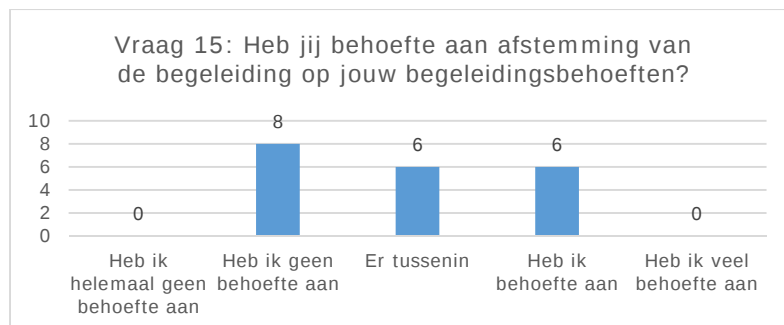
Figuur 12

Bij vraag 13 (figuur 12) gaat het om de vraag of de student behoefte heeft aan gesprekken over ervaringen die hij heeft opgedaan tijdens de stage. Negen studenten hebben daar helemaal geen of geen behoefte aan. Zeven studenten hebben daar behoefte aan of veel behoefte aan en vier studenten zitten daar tussenin.

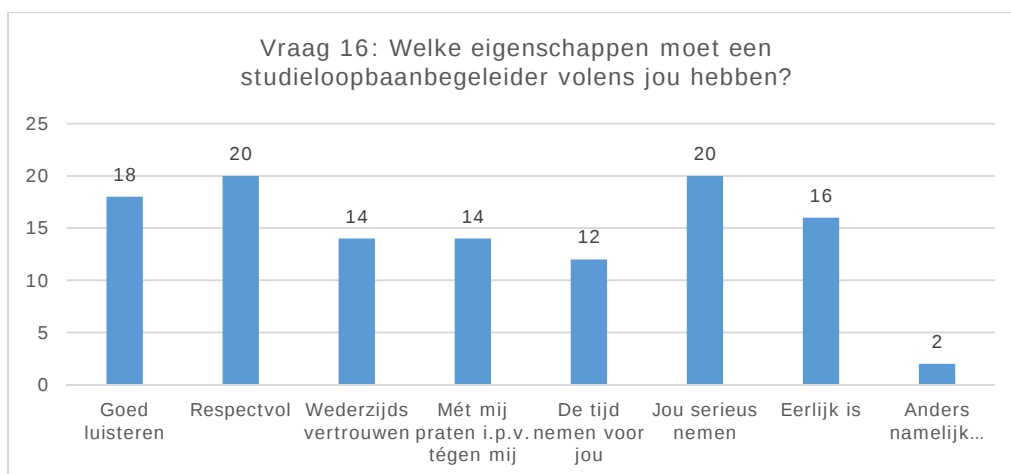
Figuur 13

Vraag 14 (figuur 13) gaat over de vraag of de student behoefte heeft aan gesprekken met de studieloopbaanbegeleider over zijn toekomstbeeld (vijf jaar). Acht studenten hebben aan daar geen of helemaal geen behoefte aan te hebben. Acht studenten geven aan daar wel of veel behoefte aan te hebben. Vier studenten zitten daar tussenin.

Figuur 14

Op de vraag of de student behoefte heeft aan afstemming van de begeleiding op zijn eigen begeleidingsbehoeften (vraag 15, figuur 14), antwoorden acht studenten daar geen behoefte aan te hebben. Zes studenten hebben hier wel behoefte aan en zes studenten zit daar tussenin.

Figuur 15

Bij vraag 16 (figuur 15) is aan de student gevraagd welke eigenschappen een studieloopbaanbegeleider moet hebben, volgens de student. Bij deze vraag kon de student meerdere antwoorden geven. 20 studenten geven aan het belangrijk te vinden dat de studieloopbaanbegeleider respectvol is en de student serieus neemt. 18 studenten vinden het belangrijk dat de studieloopbaanbegeleider goed kan luisteren. Achttien studenten vinden het belangrijk dat de studieloopbaanbegeleider eerlijk is. 14 studenten

vinden het belangrijk dat er wederzijds vertrouwen is en dat de studieloopbaanbegeleider mét de student praat in plaats van tégen hem. 12 studenten vinden het belangrijk dat de studieloopbaanbegeleider de tijd neemt voor de student. Twee studenten hebben een reactie geschreven bij de antwoordmogelijkheid 'anders namelijk'. Eén respondent heeft aangegeven het belangrijk te vinden dat er niemand wordt voorgetrokken. Een andere respondent heeft hierbij aangegeven dat hij het belangrijk vindt dat er naar klachten geluisterd wordt.

4.2 Focusgroep 1

Om dieper in te gaan op de vragen uit de enquête zijn twee focusgroepen samengesteld. De eerst focusgroep bestaat uit drie studenten met een VMBO-diploma kaderberoepsgerichte leerweg diploma. Alle drie de studenten zijn 17 jaar en bevinden zich in het eerste leerjaar van niveau 3 van de Brood en Banket opleiding op het Jansen College.

De vragen die aan deze groep zijn gesteld staan in bijlage 4. De samenvatting van de antwoorden staan hieronder. In bijlage 5 zijn de letterlijke samenvattingen per vraag beschreven. Daar is ook beschreven wat de moderator en de assistent is opgevallen tijdens het beantwoorden van de vragen.

Op de vraag wat reflecteren volgens de groep is, valt het de moderator en de assistent op dat de groep niet goed weet wat reflecteren is. Door verhelderingsvragen te stellen komen zij tot een antwoord. Begeleiding tijdens reflecteren vindt de groep belangrijk, maar alleen als het niet goed gaat en op vaste momenten tijdens het schooljaar.

De groep ziet in eerste instantie het nut niet in van het bespreken van sterke kanten met de studieloopbaanbegeleider. Naarmate het gesprek vordert, wordt hierop teruggekomen en vinden zij het wél belangrijk om te weten hoe zij hun sterke kanten kunnen inzetten tijdens de loopbaan. Vooral begeleiding op zwakke kanten verdient aandacht omdat deze, volgens de groep, verbeterd moeten worden om het diploma te behalen.

Het valt de moderator en de assistent op dat de betekenis van het woord beroepshouding moeilijk tot stand komt. Pas wanneer er om voorbeelden wordt gevraagd, wordt dit helder. De groep vindt begeleiding in het ontwikkelen van een beroepshouding wel nuttig mits dit nodig is. Wanneer de student een goede beroepshouding heeft, is dit niet nodig volgens de groep.

Nadat de vragen gesteld zijn, wordt er door de moderator een samenvatting gemaakt van het gesprek. De focusgroep kan hierop reageren. De samenvatting is: studieloopbaangesprekken moeten aansluiten op wat de student nodig heeft. De groep is het hier unaniem over eens.

Na het voeren van het focusgroepsgesprek is de volledige groep, inclusief assistent, nog éénmalig bij elkaar gekomen. Reden hiervoor is om in gesprek te gaan met de groep over de veronderstelling dat er een verschil zou kunnen zijn in inzicht in onderwerpen die volgens de literatuur tijdens studieloopbaanbegeleiding van belang zijn. Dit verschil zou kunnen samenhangen met de genoten vooropleiding van de studenten, zoals beschreven in paragraaf 3.4.2. De groep geeft aan dat onderdelen als reflectie, beroepshouding en gesprekken over sterke en zwakke kanten nauwelijks aan bod zijn gekomen. Volgens de groep is er tijdens de hele vooropleiding maar één keer gereflecteerd.

4.3 Focusgroep 2

De tweede focusgroep bestaat uit drie eerstejaars studenten niveau 3 van de Brood en Banket opleiding van het Jansen College. Deze studenten hebben een MBO-diploma. De studenten zijn 20 jaar.

De vragen die aan deze groep zijn gesteld staan in bijlage 4. De samenvatting van de antwoorden staan hieronder. In bijlage 6 zijn de letterlijke samenvattingen per vraag beschreven. Daar is ook beschreven wat de moderator en de assistent is opgevallen tijdens het beantwoorden van de vragen.

Op de vraag wat reflecteren volgens de groep is wordt, meteen een heldere definitie gegeven. De groep ziet in dat je door reflecteren jezelf kan ontwikkelen en vindt dit belangrijk. Wel geeft de groep aan dat de ene student daar meer behoefte aan heeft dan de andere.

Studieloopbaangesprekken over sterke kanten vindt de groep belangrijk. Deze sterke kanten kunnen worden ingezet tijdens de loopbaan. Volgens de groep is dit afhankelijk of je dit als student nodig hebt. Studieloopbaanbegeleiding op zwakke kanten vindt de groep belangrijker om uiteindelijk te kunnen functioneren in de bakkerij.

Wanneer de groep gevraagd wordt om de betekenis van beroepshouding, wordt deze meteen gegeven en verduidelijkt met voorbeelden. Begeleiding in het ontwikkelen van een beroepshouding vindt de groep niet nodig. De groep geeft aan dat dit persoonsafhankelijk is.

Nadat de vragen gesteld zijn, wordt er door de moderator een samenvatting gemaakt van het gesprek. De focusgroep kan hierop reageren. De samenvatting is: studieloopbaangesprekken moeten aansluiten op wat de student nodig heeft. De groep geeft aan dat aan alle besproken punten aandacht besteed mag worden, ongeacht of je dat nodig hebt. Wel geeft de groep aan dat studieloopbaanbegeleiding aan moet sluiten op wat de student nodig heeft.

Na het voeren van het focusgroepsgesprek is de volledige groep, inclusief assistent, nog één maal bij elkaar gekomen. Reden hiervoor is om in gesprek te gaan met de groep over de veronderstelling dat er een verschil zou kunnen zijn in inzicht in onderwerpen die volgens de literatuur tijdens studieloopbaanbegeleiding van belang zijn. Dit verschil zou kunnen samenhangen met de genoten vooropleiding van de studenten, zoals beschreven in paragraaf 3.4.2. De groep geeft aan dat onderwerpen als reflectie, beroepshouding en gesprekken over sterke en zwakke kanten geïntegreerd zaten in hun vorige MBO-opleiding.

Hoofdstuk 5 Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de conclusie van het onderzoek aan de hand van de deelvragen en de hoofdvraag. Daarnaast wordt gereflecteerd op de onderzoeksmethodologie. Vervolgens wordt besproken welke praktische opbrengsten en aanbevelingen uit dit onderzoek voortvloeien.

5.1 Conclusies

In dit onderzoek gaat het om de volgende onderzoeksvraag:

Hoe kan ik op grond van de begeleidingsbehoeften, van de eerstejaars niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket op het Jansen college, de studieloopbaangesprekken verbeteren?

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, zijn twee deelvragen opgesteld:

1. Wat zijn de begeleidingsbehoeften van de niveau 3 student, tijdens het eerste leerjaar, van de Brood en Banket opleiding op het Jansen college?
2. Komen de begeleidingsbehoeften van de eerstejaars niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket van het Jansen College overeen met de inhoud van de studieloopbaanbegeleidingsgesprekken?

5.1.1 Conclusie deelvraag 1

In het theoretisch kader (hoofdstuk 2) worden tal van onderwerpen en voorwaarden beschreven die van belang zijn tijdens een studieloopbaangesprek. Deze onderwerpen en voorwaarden worden gekoppeld aan de resultaten uit hoofdstuk 4.

Meijers, Kuipers en Winter (2010) spreken van reflectie waarbij het denkproces op gang gebracht wordt en de student zijn gevoelens, tegenstellingen en discrepanties leert begrijpen. Uit dit onderzoek blijkt echter dat de betekenis van reflecteren en het belang hiervan niet voor iedere ondervraagde student helder is. Wanneer de betekenis helder is, wordt het belang van reflecteren ingezien.

Uit dit onderzoek blijkt dat de helft van de ondervraagde studenten behoefte heeft aan studieloopbaangesprekken gericht op de toekomst. Watts en Sultana (2004) onderschrijven dit en geven aan dat deze studieloopbaangesprekken in dialoog met de student moeten plaatsvinden. 14 van de 20 ondervraagde studenten vinden het belangrijk dat de studieloopbaanbegeleider met hen in dialoog gaat.

De studenten vinden een begeleidingsrelatie met de studieloopbaanbegeleider belangrijk. De aspecten goed luisteren, respectvol, eerlijk zijn en wederzijds vertrouwen werden elk door minimaal 14 studenten aangevinkt tijdens de enquête. Zowel Meijers, Kuipers en Winters (2010) als Dekkers en Hogeboom (2006) onderschrijven het belang van een sterke relatie tussen de studieloopbaanbegeleider en de student.

Cauffman en Van Dijk (2011) spreken van het belang van het focussen op sterke kanten. Dit versterkt het eigenaarschap en zelfvertrouwen van de student. Hierdoor is de student eerder geneigd om zichzelf te ontwikkelen. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat de student vooral gericht is op het versterken van zwakke kanten. Pas wanneer verdiepende vragen worden gesteld, wordt het belang van sterke kanten ingezien.

Om te komen tot competentieontwikkeling is het volgens Dekkers en Hogeboom (2006) van belang dat de student een beroepshouding ontwikkelt. Uit de resultaten van de enquête blijkt echter dat 16 van de 20 studenten geen behoefte hebben aan begeleiding op beroepshouding. Tijdens de focusgroeps gesprekken komt naar voren dat de student met een vooropleiding op het VMBO kaderberoepsgericht niet meteen weet wat de betekenis is van beroepshouding en wat dit voor hem kan betekenen. De focusgroep met een eerder verworven MBO-diploma weet meteen te formuleren wat de betekenis is van beroepshouding en expliciteert dit met voorbeelden. Beide groepen geven uiteindelijk

aan dat begeleiding op beroepshouding afhankelijk is van de individuele behoefte van de student.

Zoals hierboven is beschreven komt uit dit onderzoek naar voren dat de student zich niet altijd bewust is van de betekenis van de bevraagde onderwerpen en waarom deze onderwerpen van waarde kunnen zijn. Uit de focusgroepsgesprekken komt naar voren dat de VMBO kaderberoepsgerichte leerwegstudenten meer moeite hebben met de betekenis van de onderwerpen dan de studenten met een eerder verworven MBO diploma. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de student met een eerder verworven MBO-diploma al eerder in aanraking is gekomen met de onderwerpen reflectie, gesprekken over sterke en zwakke kanten en beroepshouding. Wanneer hiernaar gevraagd wordt geeft de student met een VMBO kaderberoepsgerichte opleiding aan dat tijdens vooropleiding nagenoeg geen aandacht aan is besteed aan de onderwerpen als reflectie, gesprek over sterke en zwakke kanten en beroepshouding. Volgens de student met een eerder verworven MBO-diploma was dit echter wel het geval. Deze onderwerpen zaten geïntrigeerd in de opleiding.

Uit dit onderzoek komt verder naar voren dat de eerstejaars niveau 3 student van de Brood en Banket opleiding op het Janssen College begeleiding nodig heeft die is afgestemd op zijn behoeften. Tijdens de enquête (figuur 14) geven acht studenten aan dat hier geen behoefte aan is. Zes hebben hier wel behoefte aan en zes zitten er tussenin. Als conclusie uit de focusgroepen komt naar voren dat alle bevraagde onderwerpen als belangrijk worden ervaren door de focusgroepen, mits de betekenis en in hoeverre deze onderwerpen voor hen van waarde kunnen zijn duidelijk is. Echter, de focusgroepen geven wel aan dat studieloopbaanbegeleiding moet aansluiten op de behoefte van de student. Dit kan de spreiding van antwoorden in de enquête verklaren. Elke student heeft andere behoeften dus zal de student ook andere antwoorden geven tijdens de enquête uit dit onderzoek. Deze individuele behoefte van de student komt overeen met een vraaggerichte studieloopbaanbegeleiding die zowel Meijers, Kuipers en Winter (2010) als Dekkers en Hogeboom (2006) adviseren.

5.1.2 Conclusie deelvraag 2

Bij deelvraag 2 gaat het om de volgende vraagstelling: Komen de begeleidingsbehoeften van de eerstejaars niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket van het Jansen College overeen met de inhoud van de studieloopbaanbegeleidingsgesprekken?

Om hier een antwoord op te geven wordt gebruikt gemaakt van de conclusie uit deelvraag 1: De begeleidingsbehoeften van de eerstejaars niveau 3 student van de opleiding Brood en banket van het Jansen College precies, is niet eenduidig vast te stellen. Dit is afhankelijk van de begeleidingsbehoeften van de individuele student, mits de betekenis duidelijk is en de student weet in hoeverre deze voorwaarden en onderwerpen voor hem van waarde kunnen zijn (paragraaf 5.1.1).

Als deze behoeften van de student vergeleken worden met het studieloopbaanbegeleidingsformat (bijlage 2) dan zijn alleen beroepshouding, wat moet er beter en hoe ga ik dat doen (reflectie), verwerkt. De onderwerpen waar de student zichzelf moet beoordelen en de docent de student moet beoordelen (functioneringsgesprek) kunnen aanleiding zijn om over de toekomst in dialoog te gaan. Echter, hierbij ontbreekt een handleiding over hoe dit onderdeel van studieloopbaanbegeleiding vormgegeven kan worden.

Samenvattend komen de begeleidingsbehoeften van de eerstejaars niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket van het Jansen College niet in zijn geheel overeen met het studieloopbaanbegeleidingsformat. Onderwerpen als reflectie, beroepshouding, toekomstgerichte gespreksvoering, sterke en zwakke kanten zouden kunnen worden toegevoegd. Daarnaast kan er een handleiding geschreven worden over hoe het studieloopbaanbegeleidingsformat gebruikt dient te worden. Daarin kunnen de voorwaarden, in dialoog gaan met de student en het belang van de relatie tussen de student en de studieloopbaanbegeleider, worden meegenomen.

5.1.3 Conclusie onderzoeksvraag

In dit onderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal: *Hoe kan ik op grond van de begeleidingsbehoeften, van de eerstejaars niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket op het Jansen college, de studieloopbaangesprekken verbeteren?*

Door middel van de conclusies van deelvraag 1 en 2 (paragraaf 5.1.1 en 5.1.2) kan gesteld worden dat wij als opleiding Brood en Banket van het Janssen College inderdaad meer aandacht moeten besteden aan loopbaanbegeleiding, zoals de hypothese was in de probleemstelling. De studenten uit dit onderzoek hebben vooral behoefte aan:

- Begeleiding in het reflecteren
- Begeleiding op beroepshouding
- Toekomstgerichte dialoog
- Begeleiding op sterke en zwakke kanten

Deze punten zouden een aanvulling zijn op het huidige studieloopbaanbegeleidingsformat. Daarnaast vinden de eerstejaars niveau 3 studenten van de opleiding Brood en Banket van het Jansen College een goede relatie met de studieloopbaanbegeleider belangrijk. Zowel Meijers, Kuipers en Winter (2010) als Dekkers en Hogeboom (2006) bevestigen dat een goede begeleidingsrelatie een belangrijke voorwaarde is voor het studieloopbaangesprek.

Uit dit onderzoek blijkt tevens dat niet iedere student dezelfde begeleidingsbehoeften heeft. Zowel de studenten uit dit onderzoek als Meijers, Kuipers en Winter (2010) en Dekkers en Hogeboom (2006) adviseren een vraaggerichte begeleiding. In dialoog gaan met de student is kenmerkend voor een vraaggerichte begeleiding. Dit wordt bevestigd door Kuipers (2008) die aangeeft dat door in dialoog te gaan onderzocht kan worden wat de begeleidingsbehoeften op een specifiek moment zijn. Studieloopbaanbegeleiding is in mijn ogen dus geen illusie, mits het aansluit op de behoeften van de individuele student.

5.2 Bijdrage aan kennisontwikkeling

Voor mijzelf betekent dit onderzoek dat ik tijdens de studieloopbaangesprekken meer in dialoog moet gaan met de student gericht zijn toekomst. Ook ben ik mijzelf er nu bewust van hoe belangrijk het is om niet alleen een beroeps- en zelfbeeld te ontwikkelen bij de studenten in het eerste leerjaar maar ook dat het opleidingsbeeld belangrijk is. De student gebruikt de opleiding immers om beroepsbekwaam te worden. Door het opleidingsbeeld kan de student zich afvragen of de opleiding hem de juiste begeleiding kan bieden om uiteindelijk zijn diploma te halen (Dekkers en Hogeboom, 2006). Door middel van dit onderzoek hebben docenten van de opleiding Brood en Banket van het Jansen College het inzicht gekregen dat de studenten de volgende eigenschappen van de studieloopbaanbegeleider belangrijk vinden:

- Goed kunnen luisteren
- In dialoog gaan met de student in plaats van monoloog
- Respectvol zijn
- Wederzijds vertrouwen
- De tijd nemen voor de student
- De student serieus nemen
- Eerlijk zijn

Daarnaast zouden wij als docenten meer aandacht kunnen besteden aan thema's als reflectie, beroepshouding, zelfbeeld, ambitie, opleidingsbeeld, sterke en zwakke kanten van studenten tijdens de studieloopbaanlessen, zodat de student zich bewust is van de betekenis van deze onderwerpen en weet hoe deze onderwerpen van waarde kunnen zijn voor de opleiding.

Voor het beroepenveld betekent dit onderzoek dat er meer aandacht moet worden besteed aan vraaggerichte begeleiding. De ene student heeft andere begeleidingsbehoeften dan de andere student (Meijers, Kuipers en Winters, 2010). Hierop dient ingespeeld te worden om er uiteindelijk voor te zorgen dat de student zijn eigen loopbaan zelfstandig kan aansturen na zijn studie.

5.3 Reflectie op onderzoeksmethodologie

Door de zoektocht in de literatuur werden mijn onderzoeksvraag en deelvragen steeds scherper geformuleerd en werd mij duidelijk wat ik precies wilde weten. De literatuur gaf richting aan de enquête en de focusgroepsgesprekken.

De intervallschaal is veelvuldig gebruikt in de enquête. De vraag is of deze vragen niet gesloten hadden moeten worden gesteld. 'In hoeverre heb je behoefte aan', kan dan vervangen worden door: 'Heb jij behoefte aan'. Ik wilde immers weten of er bepaalde behoefte aan begeleiding was. Ik denk dat de uitkomst van dit onderzoek hierdoor niet in twijfel getrokken hoeft te worden. Wel kan een duidelijker beeld ontstaan waaraan de student behoefte heeft doordat de keuze mogelijkheid "er tussenin" door gesloten vragen niet mogelijk is. Tijdens de enquête is de student niet bevraagd welke vooropleiding hij had genoten. Ik stond er niet bij stil dat een vooropleiding effect kon hebben op de kennis die de student heeft over de onderwerpen die gevraagd werden tijdens de enquête. Omdat twee studenten ziek waren tijdens het afnemen van de enquête, kon ik door het aanwezigheidsregistratiesysteem achterhalen welke studenten de enquête hebben ingevuld en daarmee welke vooropleiding zij hadden.

Tijdens het eerste focusgroepsgesprek werden er soms suggestieve vragen gesteld (zie bijlage 6 feedback van assistent tijdens focusgroepsgesprekken). Hiermee kan de groep een bepaalde richting in "geduwd" worden (De Lange, Schuman Montesano Montessori, 2011). Tijdens het tweede focusgroepsgesprek heb ik hier extra op gelet en werden er geen suggestieve vragen gesteld. De resultaten van het eerste focusgroepsgesprek kunnen hierdoor in twijfel getrokken worden.

Tijdens de focusgroepsgesprekken heb ik op mesoniveau gekeken naar het gesprek. Hierdoor kon ik een samenvatting inbrengen die ik vooraf niet had voorbereid. Het gaat om de volgende samenvatting: Studieloopbaangesprekken moeten aansluiten op wat de student nodig heeft. Doordat ik aan de studenten vroeg of dit klopte, werd voor mij de conclusie van deelvraag 1 helder. Hiermee werd voor mij het belang van samenvatten en controleren of dit klopt bij de student helder.

Door de zorgcoördinator van de branche Horeca en Toerisme van Jansen College te betrekken bij zowel de enquête als de focusgroepsgesprekken werd de betrouwbaarheid en validiteit vergroot. Zij heeft meermaals feedback gegeven op mijn handelen tijdens het ontwerpen van de enquête (bijlage 5) en tijdens de focusgroepsgesprekken (bijlage 6).

5.4 Aanbevelingen voor mijn praktijk

Door middel van dit onderzoek kan ik een aantal aanbevelingen doen aan de teamleden van het team Brood en Banket en de onderwijsleider van het Jansen College.

- Zorg voor meer aandacht voor loopbaanbegeleiding van de student tijdens de studieloopbaangesprekken.
- Vul het studieloopbaanbegeleidingsformat aan met de volgende uitgangspunten: begeleiding in het reflecteren, begeleiding op beroepshouding, toekomstgericht dialoog, begeleiding op sterke en zwakke kanten, sterke begeleidingsrelatie.
- Schrijf een handleiding bij het studieloopbaanbegeleidingsformat, zodat voor iedereen binnen het team Brood en Banket van het Jansen College duidelijk is hoe dit format gebruikt dient te worden. Hierin kunnen de voorwaarden, in dialoog gaan met de student en het belang van de relatie tussen de student en de studieloopbaanbegeleider, worden meegenomen.
- Het docententeam trainen in het voeren van een dialoog. Hierbij kan het boek *On Dialogue* van Bohm (2013) helpen.

- Tijdens de lessen studieloopbaanbegeleiding meer aandacht besteden aan de volgende thema's: reflectie, beroepshouding, zelfbeeld, ambitie, opleidingsbeeld, sterke en zwakke kanten.
- Tijdens de lessen studieloopbaanbegeleiding meer aandacht besteden waarom de thema's van studieloopbaanbegeleiding van waarde zijn voor de loopbaan van de student.
- Het docententeam meer op de basisbehoefte relatie laten inzetten tijdens de studieloopbaangesprekken door middel van het volgen van een training.

5.5 Nieuwe onderzoeksvragen

Onderzoeksvragen voor een vervolgonderzoek zouden kunnen zijn:

- Hoeveel studieloopbaangesprekken zijn in het eerste leerjaar voldoende voor de ontwikkeling en behoeften van de student?
- Welke begeleidingsbehoeften heeft een student met speciale behoeften zodat deze student zich kan ontwikkelen naar zijn volledige potentie?

Hoofdstuk 6 Evaluatie en reflectie

In dit hoofdstuk reflecteer ik op het proces van dit onderzoek. Ik doe dit aan de hand van de vijf dimensies van reflectie (Klabbers & Boosten, 2013). Ook wordt in dit hoofdstuk de koppeling gemaakt met een aantal basisdimensies en de competenties die in dit onderzoek van toepassing zijn.

6.1 Beschrijvende reflectie

In mijn praktijk merkte ik, tijdens gesprekken, dat er veel studenten zich kritisch uitte over de studieloopbaanbegeleiding en studieloopbaanbegeleider. Wanneer ik dit deelde met mijn collega's werd dit ontkend. Pas wanneer de uitslag van de JOB-enquête bekend werd, moest er wat veranderen. Doordat er vanuit het Jansen College geen standaard methode beschikbaar is, werd het studieloopbaanbegeleidingsformat van een ander team gebruikt. Behalve dat er niet gezocht werd naar de probleemdefinitie, werd ook niet gekeken of dit format gebaseerd was op literatuur of behoeften van de student. Ik maakte mijzelf hierover zorgen, want wanneer er niet gekeken wordt naar de probleemdefinitie kan op lange termijn het probleem weer terugkomen of zelfs groter worden (Schaveling, 2007). Ook gezien de diversiteit van de vooropleiding van de niveau 3 studenten in mijn praktijk wilde ik weten of het studieloopbaanbegeleidingsformat wel aansluit op de individuele behoeften van de student.

Omdat mijn cirkel van invloed erg klein is binnen dit team, heb ik de keuze gemaakt het studieloopbaanbegeleidingsformat te accepteren (Covey, 2010). Ik wilde authentiek blijven functioneren (basisdimensie A3). Door tijdens dit praktijkonderzoek de begeleidingsbehoeften van de student te onderzoeken, zag ik een kans om mijn invloed binnen het team alsnog te vergroten. Hierdoor kon ik meteen inspelen op de diversiteit binnen mijn onderzoeksdoelgroep (basisdimensie A1 en pedagogisch competent). De keuze om de studenten bij dit onderzoek te betrekken (basisdimensie B2.2) komt niet alleen doordat de studenten daar recht op hebben. (Het kind, 2014), maar ook omdat de studenten zelf het beste weten wat zij nodig hebben (Van Meersbergen & De Vries, 2013).

6.2 Technische reflectie

Tijdens het literatuuronderzoek werd ik er bewust van hoeveel literatuur er te vinden was over dit onderzoeksonderwerp. Op een bepaald moment wist ik niet meer waar ik naar zocht. Door in gesprek te gaan met een critical friend begreep ik dat mijn onderzoeksvraag te veelomvattend was. Door de onderzoeksvraag specifiek te maken ging ik de literatuur trechteren. Hierdoor bleef ik gefocust op wat ik wilde weten.

Wat ik geleerd heb tijdens dit onderzoek is dat het concretiseren en expliciteren een essentiële vaardigheid is voor het doen van onderzoek, maar ook voor het functioneren als Master SEN. Tijdens het hele onderzoek werd ik door mijn critical friends erop gewezen dat ik niet concreet en expliciet genoeg ben in mijn omschrijvingen. Vaak had ik zelf wel helder wat ik bedoelde alleen voor de lezer was dit niet duidelijk. Zoals Aalsma en Jansen (2012, P.14) aangeven: *“Een goede critical friend stimuleert dubbelloops leren door het geven van feedback, het stellen van vragen en het op gang brengen van kritische reflectie”*. In dit onderzoek hebben de critical friends een grote rol van betekenis gehad. In de toekomst zal ik critical friends veelvuldig gaan gebruiken.

6.3 Biografische reflectie

Zoals in paragraaf 6.2 beschreven, ben ik veel literatuur tegengekomen tijdens dit onderzoek. De meeste literatuur heb ik daadwerkelijk gelezen. Altijd vond ik het interessant, ook al had het achteraf niet direct iets te maken met mijn onderzoek. Dit heeft zich ook geuit in mijn jeugd waarbij ik in veel dingen geïnteresseerd was. Het gevaar tijdens dit onderzoek was dan ook dat ik teveel wilde onderzoeken en hierdoor niet tot diepgang kwam. Ook tijdens mijn werkzaamheden als docent merk ik dat alles wat bij het docentschap hoort mij boeit. Hierdoor maak ik mijzelf vaak druk wanneer er iets anders gaat dan ik zou willen. Ik weet dat ik mijzelf moet focussen op mijn cirkel van invloed, want volgens Covey (2010) groeit mijn invloed hierdoor. Hiervan moet ik mijzelf bewust blijven, zodat ik mijn energie inzet op die aspecten waar ik invloed op heb.

6.4 Kritische reflectie

Tijdens dit onderzoek was ik me bewust van de ethische aspecten die hierin een rol zouden spelen. In de inleidende tekst van de enquête en tijdens de inleiding van de focusgroep heb ik het doel van het onderzoek aangegeven. Daarnaast heb ik aangegeven dat de uitkomst van de enquête en focusgroep meegenomen wordt in het beantwoorden van de onderzoeksvraag. De uitslag wordt niet per definitie overgenomen tijdens de gesprekvoering omtrent studieloopbaanbegeleiding. Echter, ik kreeg na ongeveer twee maanden de mededeling van een student dat er nog niets veranderd was bij de studieloopbaanbegeleiding van een collega. Toen ik dit hoorde heb ik de desbetreffende klas verteld dat het onderzoek nog in volle gang is en nogmaals herhaald heb dat de uitslag van het onderzoek niet direct zorgt voor verandering.

Achteraf had ik wat vaker op dit onderzoek moeten terugkomen tijdens de lessen, zodat dit beeld niet zou ontstaan. Ik ben mijzelf na dit voorval meer bewust geworden van de rol van ethiek en mijn eigen rol hierin tijdens een onderzoek (basisdimensie A2).

6.4 Meta-reflectie

In dit onderzoek wilde ik te snel de resultaten verwerken. Hierdoor was ik nog niet in staat om op meta-niveau naar de resultaten te kijken en miste ik het overzicht. Ik wil graag snel mijn doel bereiken, maar dat resulteerde erin dat ik niet concreet en expliciet genoeg was. Ik weet dat ik het beste uit mijzelf haal door dingen soms te laten rusten. Door dit onderzoek ben ik mijzelf er meer van bewust geworden dat ik de tijd moet nemen om mijzelf te ontwikkelen. Kennis die ik opdoe door iets te lezen of te ervaren, moet bij mij altijd even “landen” voordat ik er wat nuttigs mee kan. Ik moet de tijd nemen voor dit proces.

Hoofdstuk 7 Critical friends

De conceptversie van dit praktijkgericht onderzoek is naar de critical friends gestuurd. Hierop heb ik onderstaande feedback ontvangen.

Mirre van der Loo

E-mailadres: mirre.vanderloo@student.fontys.nl

- Samenvatting kan korter.
- De context staat verspreid in paragrafen. Maak er één paragraaf van.
- Veel literatuur gebruikt.
- Duidelijke rode draad.
- Je gebruik veel woorden om iets te zeggen. Dit kan bondiger.
- Let op spelfouten.
- Competenties worden niet benoemd.
- Prettig leesbaar.
- Waak voor algemene termen. Ben helder in wat dat dan betekent.

Samenvatting is bondiger beschreven. De context is samengevoegd in één paragraaf. Extra check uitgevoerd op spelfouten. Competentie is expliciet benoemd. Korter en bondiger geprobeerd te schrijven. Geconcretiseerd van algemene termen.

Sandy Timmermans

E-mailadres: sandy.timmermans@student.fontys.nl

- Veel literatuur beschreven.
- Sommige zinnen lopen niet lekker.
- Je spreekt de lezer soms aan. Probeer dat te voorkomen.
- Maak een keuze in hem of haar en verantwoordt dit in je inleiding.
- Er staat geen literatuurlijst.
- Nummer paragrafen.
- Expliciteer wat je bedoelt. Je blijft soms vaag.
- Duidelijke rode draad.
- Mooi hoe jij ethiek verwerkt in je methodologie.

Zinnen zijn aangepast. Erop gelet dat ik lezer niet aanspreek. In de inleiding beschreven dat wanneer er hij staat ook haar gelezen kan worden. Literatuurlijst aangepast. Paragrafen genummerd. Geconcretiseerd van algemene termen.

Literatuur

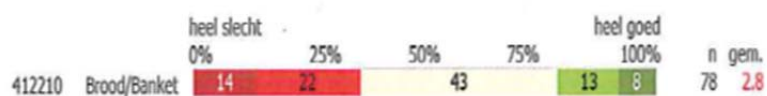
- Aalsma, E., & Jansen, F. (2012). *Inzet van critical friends bij professionaliseren van leraren*. Heerlen: LOOK - Open Universiteit.
- Andriessen, D., Onstenk, J., Delnooz, P., Smeijsters, H., & Peij, S. (2010, December 17). *Forum voor praktijkgericht onderzoek*. Opgeroepen op maart 14, 2015, van Vereniging Hogescholen: <http://www.vereniginghogescholen.nl/vereniging-hogescholen/publicaties/lectoren-en-lectoraten-hogescholen-1/forum-voor-praktijkgericht-onderzoek-1>
- Bohm, D. (2013). *On Dialogue*. New York: Taylor and Francis.
- Bois, D. D., Holloway, B., Valentine, J., & Haris, C. (2002). Effectiveness of mentoring programs for youth: a meta-analytic review [Special Issue]. *American Journal of Community Psychology*, 30(2), 157-197.
- Cauffman, L., & Dijk, D. v. (2011). *Handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs*. Amsterdam: uitgeverij Boom Nelissen.
- Covey, S. (2010). *De zeven eigenschappen van effectief leiders*. Amsterdam: Business Contact.
- Dekkers, M., & Hogeboom, C. (2006). *Aan de slag met loopbaanbegeleiding*. Neunen: onderwijsadviesbureau drs. M.A.F. Dekkers bv.
- Harinck, F. (2013). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen - Apeldoorn: Garant.
- Hart, C. 't., Boeije, H., & Hox, J. (2005). *Onderzoeksmethoden*. Amsterdam/Meppel: Boom.
- Het kind. (2014). *Het begrip, de urgentie en de doelstellingen van de Stem van de leerling op 20 november*. Opgeroepen op Februari 9, 2015, van Het kind: <http://hetkind.org/2014/04/26/het-begrip-de-urgentie-en-de-doelstellingen-van-stem-van-de-leerling-op-20-november/>
- JOB-Monitor. (2007). *JOB*. Amsterdam: Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs.
- JOB-Monitor. (2008). *JOB*. Nijmegen: ResearchNed.
- JOB-Monitor. (2010). *Studenttevredenheid in het mbo*. Amsterdam: Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs.
- Karcher, M. (2008). The study of mentoring in the learning environment (SMILE): randomized evaluation of the effectiveness of school-based mentoring. *Prevention Science*, 9(2), 99-113.
- Kuipers, M. (2008). Loopbaandialoog: over leren kiezen (en) leren praten. In M. Kuipers, & F. Meijers, *Loopbaanleren, onderzoek en praktijk in het onderwijs* (pp. 241-261). Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- Lange, R. d., Schuman, H., & Montesano Montessori, N. (2011). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Apeldoorn: Garant.
- Law, B., Meijers, F., & Wijers, G. (2002). New perspectives on career and identity in the contemporary world. *British Journal of Guidance and Counseling*, 30(4), 431-449.
- Meersbergen, E. v., & Vries, P. d. (2013). *Handelingsgericht werken in passend onderwijs. Achtergroonden, aanpak en hulpmiddelen*. Utrecht: Perspectief Uitgevers.

- Meijers, F. (2014). Zelfsturing: een brug te ver? . *LoopbaanVisie*, 85-87.
- Meijers, F., Kuijpers, M., & Winters, A. (2010). *Leren kiezen / Kiezen leren*. 's Hertogenbosch: ecbo.
- Oetelaar, F. v. (2012, augustus). *Whitepaper '21st Century Skills' in het onderwijs*.
Opgeroepen op maart 2, 2015, van 21st century skills:
http://www.21stcenturyskills.nl/download/Whitepaper_21st_Century_Skills_in_het_onderwijs.pdf
- Pameijer, N., Beukering, T. v., Wulp, M. v., & Zandbergen, A. (2012).
Handelingsgerichtwerken in het voortgezet onderwijs. Den Haag: Acco.
- Schaveling, J. (2007, Oktober). Systeemdenken. Een noodzakelijke competentie. *MESO*, 27, 11 - 15.
- Schön, D. (1983). *How professionals think in action*. New York: Basic Books.
- Smith, K., Clegg, S., Lawrence, E., & Todd, M. (2007). The challenges of reflection: Students learning from work placements. *Innovations in Education and*
Innovations in Education and, 44(2), 131-141.
- Stevens, L. (2006). *Zin in school*. Den Haag: CPS.
- Watts, A., & Sultana, R. (2004). Career guidance policies in 37 countries: contrasts and common themes. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 4, 105-122.
- Wijers, G., & Meijers, F. (1996). Career guidance in the knowledge society. *British Journal of Guidance and Counselling*, 24(2), 185-198.

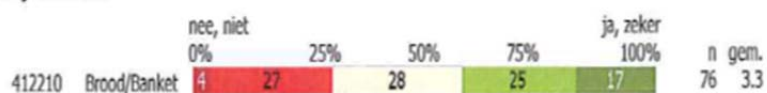
Bijlage 1

Studiebegeleiding

v16 Hoe vind je de begeleiding bij je opleiding?

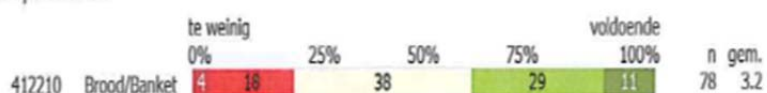
v17 Word je goed geholpen als je problemen hebt bij het leren?

v18 Heb je een goed beeld van je eigen voortgang bij je opleiding?

v19 Is er voldoende mogelijkheid om in je eigen tempo te leren?

Bijlage 2

SLB-gesprek Periode 1

Terugblik afgelopen periode / gemaakte afspraken
Persoonlijke zaken
Houding naar docenten
Houding naar medestudenten
Beroepshouding
Studievoortgang / portfolio
Aanwezigheid
Wat moet ik verbeteren?
Hoe ga ik dat doen?
Inbreng student
Overige zaken
Nieuwe afspraken

SLB-FUNCTIONERINGSGESPREK PERIODE 2

In te vullen door de SLB

NAAM STUDENT					
SLB-GROEP					
SLB					
ONDERDEEL	ASPECT	Score:			
		G=goed O=onvoldoende	V=voldoende S=slecht		
		G	V	O	S
VAARDIGHEDEN EN KENNIS	Resultaten				
	Werktempo				
	Ontwikkeling				
INZET EN MOTIVATIE	Zelfstandigheid				
	Doorzettingsvermogen				
	Initiatief nemen				
SOCIALE VAARDIGHEDEN	Collegiaal				
	Samenwerken				
	Kritiek geven en nemen				
HOUDING	Aanwezigheid				
	Op tijd				
	Afspraken nakomen				

Datum	Handtekening student	Handtekening SLB

SLB-FUNCTIONERINGSGESPREK PERIODE 2

In te vullen door de student

NAAM STUDENT					
SLB-GROEP					
SLB					
ONDERDEEL	ASPECT	Score:			
		G=goed O=onvoldoende	V=voldoende S=slecht		
		G	V	O	S
VAARDIGHEDEN EN KENNIS	Resultaten				
	Werktempo				
	Ontwikkeling				
INZET EN MOTIVATIE	Zelfstandigheid				
	Doorzettingsvermogen				
	Initiatief nemen				
SOCIALE VAARDIGHEDEN	Collegiaal				
	Samenwerken				
	Kritiek geven en nemen				
HOUDING	Aanwezigheid				
	Op tijd				
	Afspraken nakomen				

Datum	Handtekening student	Handtekening SLB

Bijlage 3 Enquête vragen (digitaal)

Wat is de begeleidingsbehoeften van de niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket op het Albada College

1. Welkom

Beste studenten,

Ik ben bezig met een onderzoek in verband met mijn Masterstudie Special Educational Needs. Ik onderzoek wat de begeleidingsbehoefte is van een niveau 3 student in het eerste leerjaar van de bakkerij opleiding op het Albada College.

Het doel van deze enquête is om de begeleiding beter af te stemmen op wat jullie (de studenten) nodig hebben.

De uitslag van deze enquête wordt meegenomen in het onderzoek. Of deze uitslag ook gebruikt wordt voor het vormgeven van de begeleiding, hangt van meerdere factoren af. Dus dit wordt niet per definitie overgenomen.

Wil je meer informatie stuur dan een e-mail naar m.depon@albeda.nl

Zouden jullie deze enquête willen invullen? Dan helpen jullie mij met mijn studie en wordt er ook gekeken naar welke begeleidingsbehoefte jullie nodig hebben tijdens de opleiding.

Ik heb geprobeerd de vragenlijst zo simpel mogelijk te houden. Bij gesloten vragen verzoek ik jullie om het antwoord aan te vinken dat het beste jouw mening weergeeft. Ik vraag hier om jouw mening. Er bestaat geen fout antwoord tijdens deze enquête.

De resultaten van dit onderzoek worden in april 2015 met jullie gedeeld.

Het invullen van deze enquête zal ongeveer 10 minuten van de tijd in beslag nemen en natuurlijk is meewerken aan deze enquête anoniem.

Ik dank jullie alvast hartelijk!

M. de Pon

Volgende

Wat is de begeleidingsbehoeften van de niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket op het Albada College

2. Algemeen

1. Wat is je leeftijd?

anders namelijk:

2. Op welk niveau volg je nu de opleiding?

3. In welk leerjaar zit je nu?

☐ leerjaar 1

☐ leerjaar 2

☐ leerjaar 3

☐ leerjaar 4

Vorige

Volgende

Wat is de begeleidingsbehoeften van de niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket op het Albada College

3.

4. Vink aan wat voor jou het meest van toepassing is

	Heb ik helemaal geen behoefte aan	Heb ik geen behoefte aan	Er tussenin	Heb ik behoefte aan	Heb ik veel behoefte aan
Heb jij behoefte aan begeleiding over de gedragsregels (beroepshouding) in de bakkerij?	☐	☐	☐	☐	☐
Heb jij behoefte aan begeleiding op vaardigheden in de bakkerij?	☐	☐	☐	☐	☐
Heb jij behoefte aan begeleiding in jouw ontwikkeling als bakker?	☐	☐	☐	☐	☐

Vorige

Volgende

Wat is de begeleidingsbehoeften van de niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket op het Albada College

4. Reflectie

Reflecteren is jezelf een spiegel voorhouden. Hierbij onderzoek je jouw manier van reageren en wat je toen deed, dacht en voelde. Met als doel te leren van je ervaringen.

5. Vink aan wat voor jou het meest van toepassing is

	Heb ik helemaal geen behoefte aan	Heb ik geen behoefte aan	Er tussenin	Heb ik behoefte aan	Heb ik veel behoefte aan
Heb jij behoefte aan begeleiding bij het reflecteren?	☐	☐	☐	☐	☐
Heb jij behoefte aan studieloopbaangesprekken waarin gesproken wordt over jouw sterke kanten?	☐	☐	☐	☐	☐
Heb jij behoefte om te leren deze sterke kanten in te zetten in je studieloopbaan?	☐	☐	☐	☐	☐
Heb jij behoefte aan studieloopbaangesprekken waarin gesproken wordt over jouw minder sterke kanten?	☐	☐	☐	☐	☐
Heb jij behoefte om te leren deze minder sterke kanten te verbeteren?	☐	☐	☐	☐	☐

Vorige

Volgende

Wat is de begeleidingsbehoefte van de niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket op het Albada College

5.

6. Vink aan wat voor jou het meest van toepassing is

	Heb ik helemaal geen behoefte aan	Heb ik geen behoefte aan	Er tussenin	Heb ik behoefte aan	Heb ik veel behoefte aan
Heb jij behoefte aan informatie over de verschillende uitstroomrichtingen als bakker?	☐	☐	☐	☐	☐
Heb jij behoefte aan gesprekken over ervaringen die je opgedaan hebt tijdens je stage?	☐	☐	☐	☐	☐
Heb jij behoefte aan gesprekken met je studieloopbaanbegeleider over jouw toekomstbeeld (5 jaar)?	☐	☐	☐	☐	☐
Heb jij behoefte aan afstemming van de begeleiding op jouw begeleidingsbehoefte?	☐	☐	☐	☐	☐

Vorige

Volgende

Wat is de begeleidingsbehoefte van de niveau 3 student van de opleiding Brood en Banket op het Albada College

6. Eigenschappen van mentor

7. Welke eigenschappen moet een studieloopbaanbegeleider volgens jou hebben

- ☐ goed luisteren
- ☐ respectvol
- ☐ wederzijds vertrouwen
- ☐ met mij praten in plaats van tegen mij
- ☐ de tijd neemt voor jou
- ☐ jou serieus neemt
- ☐ eerlijk is
- ☐ Anders namelijk...

Vorige

Gereed

Hartelijk dank voor uw deelname aan de enquête.

Bijlage 4 Vragenlijst focusgroep gesprek

Start van het gesprek:

- Zorg voor een prettige sfeer("breek het ijs")
- Voorstellen van mezelf en Marlène (assistent)
- Een aantal weken geleden hebben jullie een enquête ingevuld over jullie begeleidingsbehoeften
- Om hier wat dieper op in te gaan stel ik jullie een aantal vragen een aantal onderwerpen. Dit alles gericht op jullie begeleidingsbehoeften.
- De uitkomsten van dit gesprek verwerk ik in mijn onderzoek naar begeleidingsbehoeften. De uitslag wordt niet per definitie overgenomen tijdens de gesprekvoering omtrent studieloopbaanbegeleiding.
- Eind april deel ik de uitkomsten van dit onderzoek.
- Ik kijk uit naar jullie mening!
- Er is geen goed of fout tijdens dit gesprek.
- De bedoeling van dit gesprek is dat je ook op elkaars mening reageert
- Tijdsduur 30 minuten
- Hebben jullie er bezwaar mee dat ik dit gesprek opneem?
- Na het verwerken van deze gegevens vernietig ik de opnamen
- De gegevens die ik uit dit gesprek haal maak ik anoniem

1. Wat is reflecteren volgens jullie?
Hoe kijken jullie naar reflecteren?
Wat vinden jullie daarvan met het oog op jullie ontwikkeling in je studieloopbaan?
Vinden jullie dat nuttig of niet?
Wat maakt dat jullie dat wel of niet nuttig vinden?
Samenvatten!

Definitie reflecteren:

Reflecteren is jezelf een spiegel voorhouden. Hierbij onderzoek je jouw manier van reageren en wat je toen deed, dacht en voelde. Met als doel te leren van je ervaringen.

2. Hoe kijken jullie tegen studieloopbaangesprekken waarin gesproken wordt over jouw - sterke kanten?
Vinden jullie dat nuttig of niet?
Wat maakt dat jullie dat wel of niet nuttig vinden?
Samenvatten!
3. Hoe kijken jullie aan tegen studieloopbaangesprekken waarin je leert deze sterke kanten in te zetten tijdens je loopbaan?
Vinden jullie dat nuttig of niet?
Wat maakt dat jullie dat wel of niet nuttig vinden?
Samenvatten!
4. Hoe kijken jullie tegen studieloopbaangesprekken waarin gesproken wordt over jouw zwakke kanten?
Vinden jullie dat nuttig of niet?
Wat maakt dat jullie dat wel of niet nuttig vinden?
Samenvatten!
5. Hoe kijken jullie aan tegen studieloopbaangesprekken waarin je leert deze zwakkere kanten te verbeteren?
Vinden jullie dat nuttig of niet?
Wat maakt dat jullie dat wel of niet nuttig vinden?

Samenvatten!

6. Wat betekent volgens jullie beroepshouding?
Geef eens een voorbeeld van een beroepshouding?
Vinden jullie begeleiding daarin belangrijk?
Wat maakt dat je dat wel of niet belangrijk vindt?
Samenvatten

Definitie beroepshouding

Stelsel van waarden en normen dat je nodig hebt om een bepaald beroep te kunnen uitoefenen

Hulpvragen / verdiepingsvragen:

- Wat bedoel je precies
- Kun je daar een voorbeeld van geven?
- Wat vind je daar zo goed aan?
- Wanneer merk je dat dat niet nodig is?
- Welke andere redenen kun je nog meer bedenken?
- Je noemt nu verschillende dingen op. Wat is nu voor jullie de belangrijkste reden om....
- Is dit een goede samenvatting van het geen er net besproken is?

Bijlage 5 Verslag focusgroep 1

Om dieper in te gaan op de vragen uit de enquête zijn twee focusgroepen samengesteld. De eerst focusgroep bestaat uit drie studenten met een VMBO diploma kaderberoepsgerichte leerweg diploma. Alle drie de studenten zijn 17 jaar en bevinden zich in het eerste leerjaar van niveau 3 van de Brood en Banket opleiding op het Jansen College.

De samenvatting staat hieronder vermeld. De vragen zijn vetgedrukt en de samenvatting van de antwoorden per vraag staan eronder. Per vraag wordt kort (cursief) beschreven wat bij de moderator en de assistent is opgevallen.

- **Wat is reflecteren volgens jullie?**

Reflecteren is naar jezelf kijken en een spiegel voorhouden met als doel het in de toekomst beter te doen.

Het viel ons op dat de groep niet goed weet wat reflecteren betekent. Door verhelderingsvragen is het antwoord tot stand gekomen.

- **Wat vinden jullie van reflecteren met het oog op jullie ontwikkeling in je studieloopbaan?**

Reflecteren is wel belangrijk. Als het echt nodig is en als het niet goed gaat. Niet te vaak maar wel op bepaalde vaste momenten in het jaar. Begeleiding daarbij is dan wel belangrijk.

Dit antwoord komt snel tot stand.

- **Hoe kijken jullie tegen studieloopbaangesprekken aan waarin gesproken wordt over jouw sterke kanten?**

Het is goed om het er een keer over te hebben wat je sterke kanten zijn. Liever aandacht voor zwakke punten die je kunt versterken.

De groep ziet niet in waarom het nuttig kan zijn om sterke kanten te bespreken met de studieloopbaanbegeleider. Door verdiepvragen wordt het duidelijker.

- **Hoe kijken jullie aan tegen studieloopbaangesprekken waarin je leert deze sterke kanten in te zetten tijdens je loopbaan?**

Ja is nuttig. Dan weet je wat je er echt mee kan tijdens je werk.

Hier wordt meteen het nut van ingezien.

- **Hoe kijken jullie aan tegen studieloopbaangesprekken waarin gesproken wordt over jouw zwakke kanten?**

Vooral bij begeleiding in het ontwikkelen van zwakke kanten is belangrijk om deze te ontwikkelen. Zwakke kanten verbeteren is belangrijk. Want anders kun je je diploma niet halen. Dit kun je ook niet altijd zelf.

De groep ervaart vooral dit punt als belangrijk.

Tijdens het gesprek wordt teruggekomen op het belang van studieloopbaangesprekken waarin gesproken wordt over sterke kanten. De groep geeft aan dat dit toch wel belangrijk is omdat zij het nut er nu wel van inzien. Dit is ontstaan door verhelderingsvragen.

- **Wat betekent voor jullie beroepshouding?**

Wat belangrijk is om je beroep te kunnen uitvoeren.

De betekenis van het woord beroepshouding is niet meteen duidelijk. Door te vragen naar voorbeelden en verhelderingsvragen wordt het begrip beroepshouding helder en komt het antwoord tot stand.

- **Vinden jullie het belangrijk dat er begeleiding is in de ontwikkeling van beroepshouding?**

Dit is wel nuttig maar alleen als het nodig is. Als het goed gaat dan is het goed en is een gesprek daarover niet nodig. Dit verschilt per student geeft de groep aan.

Nadat de vragen gesteld zijn wordt er door de moderator een samenvatting gemaakt van het gesprek. De focusgroep kan hierop reageren. De samenvatting is:

studieloopbaangesprekken moeten aansluiten op wat de student nodig heeft.

De groep is hier unaniem over eens.

Na het voeren van het focusgroepsgesprek is de volledige groep, inclusief assistent, nog éénmaal bij elkaar gekomen. Reden hiervoor is om in gesprek te gaan met de groep over de veronderstelling dat er een verschil zou kunnen zijn in inzicht in onderwerpen die volgens de literatuur tijdens studieloopbaanbegeleiding van belang zijn. Dit verschil zou kunnen samenhangen met de genoten vooropleiding van de studenten, zoals beschreven in paragraaf 3.4.2.

- **Is er tijdens jullie vorige opleiding op het VMBO kaderberoepsgerichte leerweg aandacht besteedt aan de besproken onderwerpen uit het focusgroep gesprek (Reflectie, gesprek over sterke en zwakke kanten, beroepshouding)?**

Nee de onderdelen zijn niet aan bod gekomen tijdens de vorige opleiding. We hebben één keer gereflecteerd maar vaker hebben we dat allemaal niet gehad.

Bijlage 6 Verslag focusgroep 2

De tweede focusgroep bestaat uit drie eerstejaars studenten niveau 3 van de Brood en Banket opleiding van het Jansen College. Deze studenten hebben een afgerond MBO diploma. De studenten zijn 20 jaar.

De samenvatting staat hieronder vermeld. De vragen zijn vetgedrukt en de samenvatting van de antwoorden per vraag staat eronder. Per vraag wordt kort (cursief) beschreven wat bij de moderator en de assistent is opgevallen.

- **Wat is reflecteren volgens jullie?**

Terugkijken op iets wat je gedaan hebt. En dan terugkijken of je iets kan verbeteren.

Het antwoord is snel tot stand gekomen. De groep weet wat reflecteren is.

- **Wat vinden jullie van reflecteren met het oog op jullie ontwikkeling in je studieloopbaan?**

Reflecteren is belangrijk omdat je jezelf hierdoor kan ontwikkelen. Of je dit nodig hebt is afhankelijk van de student. De ene heeft daar meer behoefte aan dan de andere.

Dit antwoordt komt snel tot stand. De groep is zich bewust van het belang van reflecteren met het oog op de studieloopbaan.

- **Hoe kijken jullie tegen studieloopbaangesprekken aan waarin gesproken wordt over jouw sterke kanten?**

Ja, dit is belangrijk. Inzicht hierin is belangrijk om deze in te kunnen zetten tijdens je loopbaan. Gesprekken over je zwakkere punten zijn wel belangrijker omdat dit punten zijn die je moet verbeteren.

De groep ziet het nut van studieloopbaangesprekken in waarin gesproken wordt over sterke kanten. Dit antwoord komt meteen tot stand. Geen verhelderingsvragen nodig.

- **Hoe kijken jullie aan tegen studieloopbaangesprekken waarin je leert deze sterke kanten in te zetten tijdens je loopbaan?**

Dat is belangrijk maar bekijk dit per student. Niet iedere student heeft dit nodig. Dit onderwerp moet wel regelmatig terugkeren tijdens studieloopbaangesprekken.

De groep heeft daar zelf geen behoefte aan maar kan zich voorstellen dat sommige studenten daar wel behoefte aan hebben.

- **Hoe kijken jullie aan tegen studieloopbaangesprekken waarin gesproken wordt over jouw zwakke kanten?**

Ja, dat is belangrijk want deze zwakkere moeten verbeterd worden als je bakker wil worden.

De groep vindt dit punt belangrijker dan studieloopbaanbegeleiding op sterke kanten. De moderator en de assistent hebben het idee dat de groep zich niet bewust is van wat het effect is van coaching op sterke kanten.

- **Wat betekent voor jullie beroepshouding?**

Dit heeft te maken met normen en waarden die je nodig hebt om een bepaald beroep te kunnen uitoefenen.

De betekenis van beroepshouding wordt meteen gegeven. Dit wordt versterkt met voorbeelden.

- **Vinden jullie het belangrijk dat er begeleiding is in de ontwikkeling van beroepshouding?**

Dit is niet echt nodig. Je weet wat er van je wordt verwacht. Als dit anders is dan wordt je hierop aangesproken en dan pas je jezelf aan. Ook dit is persoonsafhankelijk.

De groep ziet wel het nut hiervan in. Alleen zij hebben dit niet nodig.

Nadat de vragen gesteld zijn wordt er door de moderator een samenvatting gemaakt van het gesprek. De focusgroep kan hierop reageren. De samenvatting is:

studieloopbaangesprekken moeten aansluiten op wat de student nodig heeft.

De groep reageert hierop en hieronder volgt de samenvatting daarvan.

Bij alle punten wordt aangegeven dat er wel aandacht aan besteed mag worden.

Sommige dingen, ongeacht of je dat nodig hebt, wel één keer in de zoveel tijd aandacht aan besteden. Ook als het goed gaat. Studieloopbaanbegeleiding moet aansluiten op wat de student nodig heeft.

Na het voeren van het focusgroepsgesprek is de volledige groep, inclusief assistent, nog één maal bij elkaar gekomen. Reden hiervoor is om in gesprek te gaan met de groep over de veronderstelling dat er een verschil zou kunnen zijn in inzicht in onderwerpen die volgens de literatuur tijdens studieloopbaanbegeleiding van belang zijn. Dit verschil zou kunnen samenhangen met de genoten vooropleiding van de studenten, zoals beschreven in paragraaf 3.4.2.

- **Is er tijdens jullie vorige opleiding op het MBO aandacht besteedt aan de besproken onderwerpen uit het focusgroep gesprek (Reflectie, gesprek over sterke en zwakke kanten, beroepshouding)?**

Deze onderwerpen zijn niet nieuw voor ons. Deze onderwerpen zaten geïntrigeerd in onze opleiding.

Bijlage 7 Feedback tijdens ontwerpen van de enquête

Maickel de Pon heeft mij, de zorgcoördinator van de branche Horeca & Toerisme, op 11 februari benaderd om te fungeren als critical friend over de vraagstelling voor de enquête ten behoeve van zijn praktijkgericht onderzoek. De vragen moesten gaan over wat de begeleidingsbehoeften zijn van de eerstejaars niveau 3 studenten binnen de opleiding Brood en Banket.

Maickel had een opzet gemaakt over de gestelde vragen. Mijn feedback erop was dat duidelijk was dat Maickel wist wat hij wilde vragen, maar ik vroeg me af of de studenten van niveau 3 de vragen zouden begrijpen. Ik was bang dat studenten bepaalde termen niet goed konden begrijpen. Ik denk aan het woord *reflecteren*. Maickel had het woord wel uitgelegd, maar toch vond ik dat het een te vage omschrijving was.

Verder viel me op dat er nogal wat gesloten vragen opstonden. Op zich kan dat goed zijn, maar het leek mij belangrijk om te weten waarom die behoefte er dan was voor bepaalde zaken. Echter werd de verdieping gezocht in de focusgroep, in een later stadium

Maickel en ik hebben de vragenlijst ook gerangschikt naar item. In het begin had Maickel alle vragen door elkaar staan. We hebben toen de vragen gerangschikt naar reflectie, studieloopbaanbegeleiding, etc.

De persoonsgegevens van deze collega zijn opvraagbaar bij de onderzoeker.

Bijlage 8 Feedback focusgroep gesprekken

Op 31 maart heeft Maickel de Pon twee keer een focusgroep samengesteld, bestaande uit 3 studenten van de opleiding Brood & Banket. Na het uitzetten van de enquête wilde Maickel meer inzicht hebben in de items van de vragenlijst. Maickel had de studenten van te voren ingelicht wat de bedoeling was van de focusgroep. Mij, zorgcoördinator van de branche Horeca & Toerisme, had hij gevraagd op te treden als assistent. Van te voren heeft Maickel verteld hij per onderdeel een mondelinge samenvatting zou maken van de discussie en dat ik deze de samenvatting mocht noteren. Daarnaast was mijn taak om het totale proces te monitoren. Wanneer er afgeweken zou worden van de van te voren vastgestelde thema's, zou ik Maickel hierop mogen wijzen.

Tijdens de bijeenkomst bleek dat Maickel zich goed had voorbereid. Nadat hij de studenten op hun gemak had gesteld (ijsbreken zoals Maickel dat noemt) ging hij een aantal punten met de studenten bespreken voordat het eigenlijke gesprek begon: tijdsduur, bedoeling, uitkomsten, anonimiteit, etc. Ook gaf hij aan dat er geen foute antwoorden zijn.

Maickel heeft ervoor gezorgd dat iedereen aan het woord kwam. De studenten waren welwillend en gaven eerlijk hun mening. Ik kwam erachter dat sommige studenten een antwoord gaven op een vraag, terwijl ik voelde/zag aan hun gezichtsuitdrukking dat ze niet helemaal begrepen wat er bedoeld werd. Maickel had niet door dat studenten niet begrepen wat hij bedoelde. Het ging om een vraag over reflecteren. De studenten gaven aan dat ze daar geen behoefte aan hadden, maar door verder in te gaan op het onderwerp door een voorbeeld te geven, kwam naar voren dat de studenten het eigenlijk wel belangrijk vonden.

Ook stelde Maickel tijdens het eerste gesprek een aantal suggestieve vragen. Wanneer dit gebeurde vroeg ik Maickel of hij de vraag anders kon formuleren. Maickel begreep wat ik bedoel en formuleerde de vraag anders. In het tweede focusgroep zijn geen suggestieve vragen meer gesteld door Maickel.

De persoonsgegevens van deze collega zijn opvraagbaar bij de onderzoeker.